

FURUBORDET FORLAG

mellom

noveller

TOR ANDREAS MAHLSEN

«Man møter opp. Resten må skrives.»

mellom

T O R A N D R E A S M A H L S E N

mellom

noveller

FURUBORDET FORLAG

2027

© Furubordet forlag 2027

Omslag: Furubordet forlags designavdeling

Satt med Georgia 10,5/16

1. opplag

INN H O L D

T J U E F E M

Flyttelasset	7
--------------------	---

T J U E N I

Terrassen	33
-----------------	----

T R E T T I T R E

Det som ble igjen	56
-------------------------	----

T R E T T I S E K S

Siste skift.....	76
------------------	----

T J U E F E M

Flyttelasset

Jeg var tjuefem og bar andre folks liv opp og ned trapper for hundreogsotti kroner timen. Det fins verre måter å lære noe om mennesker på. Det fins knapt bedre.

Firmaet het Bytransport Vestli AS og holdt til i en garasje bak en bilvaskehall, og sjefen het Ståle og hadde en stemme som hørtes ut som han hadde svelget grus en gang på åttitallet og aldri fått den helt opp igjen. Ståle hadde tre regler. Møt opp. Ikke slipp pianoet. Ikke les i papirene til folk. Den siste regelen var den vanskeligste, for folk pakker livene sine i gjennomsiktige Ikea-kasser og later som ingenting, og du står der med skilsmissepapirer og barnetegninger og en urne - jo, en urne, det skjedde to ganger - i hendene, og du skal late som du bærer på en kasse med diverse.

Diverse. Det er det største ordet i norsk språk. Alle har en kasse som heter diverse, og det er den kassa som er livet deres. Resten er bare kjøkkenutstyr.

Jeg hadde jobbet der i to år, på tredje året, og jeg var god til det. Jeg vil at det skal stå her: Jeg var god til noe. Jeg kunne se på en sofa og vite om den gikk gjennom døra eller om den måtte over balkongen, og jeg tok aldri feil, og Yusuf pleide å si at jeg hadde tommestokk i blikket. Yusuf var kollegaen min. Han var fire år eldre enn meg, hadde tre unger og et bilde av dem teipet inni skapdøra i garderoben, og han var den sterkeste mannen jeg har møtt og den eneste på jobben som visste at jeg var homo uten at det hadde blitt noe stort nummer av det. Jeg sa det en tirsdag i bilen, mellom to

oppdrag, mest for å ha det sagt. Yusuf tygde ferdig skiva si og sa: Okei. Så sa han at broren hans i Göteborg var det samme, og at det hadde vært noe styr med faren, men at det hadde ordnet seg til slutt, for faren ble gammel og ville heller ha en homofil sønn på besøk enn ingen sønn på besøk. Sånn er regnestykket, sa Yusuf. Til slutt vinner besøket.

Jeg tenkte lenge på det. Til slutt vinner besøket. Det er noe av det klokeste jeg har hørt, og det ble sagt i en flyttebil på ring tre av en mann med leverpostei i munnvikene.

* * *

Det var mars og det var Sagene og det var et dødsbo som ikke var et dødsbo, det var verre. Det var et samlivsbrudd.

Dødsbo er greit. Ved dødsbo er alle ferdige med å krangle, og møblene har den roen møbler får når eieren er borte, og arvingene står i gangen og peker og er lettet over å ha noe praktisk å gjøre med sorgen. Men samlivsbrudd, det er å flytte ut av en krigssone mens krigen pågår. Halve boet skal ut og halve skal stå, og hver eneste gjenstand er et vedtak. Hvem sin var den. Hvem kjøpte den. Hvem sitt var egentlig livet.

Oppdraget sto som «delflytting, 2 mann, ca. 4 t» på lappen, og adressa var en tredje etasje uten heis, selvfølgelig, det er alltid tredje etasje uten heis, og oppe i den tredje etasjen sto det to menn som ikke så på hverandre.

Den ene var høy og tynn og gikk rundt i leiligheten som en eiendomsmegler, pekte med hele armen, den skal stå, den skal med, den skal stå. Den andre sto ved vinduet med en kaffekopp han ikke drakk av, og det var hans ting som skulle med, det skjønnte jeg med en gang, for det er alltid han med koppen som skal ut. Han som peker, blir boende.

Han med koppen var på min alder, kanskje et par år eldre. Mørkt hår som krøllet seg bak ørene fordi det var tre uker på overtid til frisøren, og en sånn kardigan som ser arvet ut, og han hadde pakket kassene sine sjøl og skrevet på dem med tusj, og jeg leste kassene, for kassene er ikke papirer, Ståle, det står ingenting i reglene om kasser. Kjøkken. Bøker A-K. Bøker L-Å. Plater. Plater ømtålig. Plater ØMTÅLIG for faen.

Tre kasser med plater, og den siste hadde han skrevet på med store bokstaver og banning, og da visste jeg alt jeg trengte å vite om hvem han var, og litt om hvordan det hadde vært å bo i denne leiligheten det siste året.

Vi bar. Yusuf tok tungt og jeg tok ømtålig, sånn fordelte vi alltid, og han som pekte, ble stående i stua og peke selv når det ikke var noen der å peke for. Og i tredje runde ned trappa skjedde det som ikke skal skje. Bunnen gikk ut av en kasse. Ikke en av mine, vil jeg ha sagt, en han hadde pakket sjøl, med teip som var kjøpt på Rema og tapt kampen mot mars og fukt, og ut av kassa, nedover trappa mellom andre og første etasje, rant platesamlinga hans.

Vinyl i fritt fall høres ut som applaus. Det er en jævlig lyd.

Han kom ut på gangen over meg og sto helt stille og så på det, og jeg sto midt i rasa med den tomme kassa i hendene, og oppå det hele, øverst på trappeavsatsen, lå det ei plate og snurra på hjørnet sitt til den la seg til ro. Så ble det stille, og jeg begynte på unnskyldninga, den vi hadde standardformulering for, Bytransport beklager, skademeldingsskjema, og han hørte ikke etter. Han gikk ned i rasa og plukket opp én plate og så på den, og så begynte han å le.

Det var ikke pen latter. Det var sånn latter som har sittet fast lenge og kommer ut feil vei, og han satte seg rett ned i trappa blant platene sine og lo til det ble noe annet, og jeg sto der med kassa. Jeg er ikke god på gråtende menn. Jeg er fra ei bygd der menn gråter i

skjul og helst i uthus. Men jeg satte meg ned i trappa jeg også, i passe avstand, og begynte å samle plater, sakte, sjekke dem for riper mot lyset fra vinduet i oppgangen, og legge dem i bunke. Vi sa ingenting på en stund. Ovenfra hørte jeg han andre rope om det gikk bra der nede. Ingen av oss svarte.

Den han holdt i hendene var Blood on the Tracks. Jeg sa at det i det minste var tematisk riktig plate å rase ned ei trapp med. Og han så opp på meg, og det var første gangen han så på meg, for folk ser ikke på flyttefolk, vi er en del av utstyret, og han hadde brune øyne og et blikk som var helt ferdig og likevel våkent, og han sa: Er du en sånn flyttemann som kan Dylan?

Jeg sa at jeg var en sånn flyttemann som kunne alt mulig rart, det var derfor jeg bar kasser, all kunnskapen tok plassen der karrieren skulle stått.

Han lo igjen, riktig vei denne gangen.

Han het Eirik. Det sto på kassene. Eiriks plater. Eiriks bøker. Som om han hadde visst, da han pakket, at det var viktig å slå fast at noe her i verden var hans.

* * *

Vi kjørte tingene hans til et kott av en ettroms på Torshov, og Yusuf og jeg bar inn på tjue minutter det som hadde tatt tre timer å bære ut, for sånn er det, et liv er tyngre å demontere enn å sette opp. Da vi var ferdige, sto Eirik midt i rommet blant kassene sine og så ut som en mann som har landet på feil flyplass. Jeg ga ham skademeldingsskjemaet. Tre plater hadde fått hakk, jeg hadde skrevet opp hvilke. Han så på skjemaet og sa at det var greit, det var uansett ekserns plater, egentlig, to av dem, han hadde bare pakket dem fordi han kom først til hylla.

Så stjal du platene hans, sa jeg.

Jeg reddet dem, sa Eirik. Han hørte aldri på dem. Folk som har plater de ikke hører på, burde miste dem i trapper.

Jeg tenkte på den setningen hele veien ned. I bilen sa Yusuf, uten å se på meg, at han nummer tre der oppe, han med platene, han så litt ekstra på deg, tror jeg. Jeg sa at folk i krise ser ekstra på alt. Yusuf sa mm, og så sa han ikke mer, for Yusuf visste når et frø var lagt og at frø skal ha fred.

* * *

Jeg var ikke i beit for folk å se på den vinteren, det skal sies. Jeg var tjuefem og hadde tatt igjen det meste av de ti tapte årene med renters rente. Det fantes en app nå, det var nytt, hele byen lå i lomma og sorterte etter avstand, åtte hundre meter, fire hundre meter, nittito meter, og nittito meter er en svimlende opplysning å ha om en fremmed manns kropp. Jeg brukte appen som alle andre, det vil si mer enn jeg sa og oftere enn jeg burde, og det jeg fant der, var stort sett det jeg lette etter, og det jeg lette etter var stort sett ingenting. To netter i uka med ingenting. Man kan leve lenge på ingenting hvis man passer på å aldri bli edru nok til å telle.

Men jeg tok vare på skademeldingsskjemaet. Altså kopien, den gule gjennomslagskopien som skulle til kunden og som jeg glemte å levere, med vilje, og på den sto det et navn og et telefonnummer, og jeg gikk rundt med den gule lappen i innerlomma i tre uker som en konfirmant.

Det er det rare. Jeg kunne sende melding til en fremmed torso nittito meter unna uten å blunke, men et telefonnummer til en mann med brune øyne og Blood on the Tracks, det var for drøyt. For appen var ikke farlig. Appen var avtalt spill, alle visste hva det var og ingen ble skadet, i hvert fall ingen som sa det høyt. Men den gule

lappen var farlig, for den handlet om noe jeg ville ha, og det å ville ha noe er det nakneste som fins.

Til slutt var det Even som avgjorde det, over telefon fra Stavanger, der han bodde nå med kone og unger og et liv som hadde gått i orden. Jeg fortalte om trappa og platene og lappen, og Even hørte på, og så sa han: Du. Du har hoppet fra ti-metern på Nordnes fylla. Du kom ut til faren din i stua, med fjernsynet på. Og så tør du ikke sende én tekstmelding. Jeg sa at det var noe annet. Even sa ja, det er noe annet, det er det som er poenget, det er derfor du skal gjøre det. Og så la han på, for Even hadde alltid visst når en samtale var ferdig, det hadde han lært meg en gang for lenge siden i en robåt.

Jeg satt på senga i kollektivet med telefonen og skrev og slettet i førti minutter. Det jeg til slutt sendte var: Hei. Det er flyttemannen som feller platesamlinger. Lurte på om de tre skadde platene fortsatt lar seg spille. Kan eventuelt komme og inspisere. Mvh trappa.

Det gikk elleve minutter. Så svarte han: De spiller, men de hakker på de fineste stedene. Kom og hør sjøl. Jeg har ikke fått kjøpt stoler ennå, så det blir gulv.

Det blir gulv. Jeg leste den setningen sikkert tretti ganger. Det fins folk som skriver hele romaner uten å få sagt så mye som han fikk sagt med tre ord og et komma.

* * *

Ettromsen på Torshov var fortsatt full av kasser, men han hadde pakket ut det viktige, det vil si platespilleren, en lampe og en kaffetrakter, og det sto en potteplante i vinduet som han hadde reddet fra den gamle leiligheten, den også, en sånn grønn en som tåler alt, og vi satt på gulvet med ryggen mot hver vår kasse og drakk øl fra flaske og hørte på hakkete plater.

Jeg hadde trodd det skulle bli klint før første plata var ferdig. Det er sånn kveldene mine pleide å gå, det var liksom løypa. I stedet snakket vi i fem timer. Han var oppvokst på Lillehammer, jobbet i barnehage, i Fagerborg, avdeling Marihøna, og han sa at det å jobbe i barnehage var det eneste yrket der du fikk høre sannheten om deg selv hver dag, for femåringer har ikke filter, de sier du er gammel, du lukter kaffe, hvorfor er du trist i dag. Og så hadde han bodd fire år med han som pekte, han het forresten noe jeg ikke gidder å skrive, og de siste to årene hadde vært sånn at Eirik hadde begynt å bli igjen lenge på jobb frivillig. Når en mann heller vil være i Marihøna enn hjemme, sa han, da vet man det man trenger å vite, man bare venter et år eller to med å innrømme det.

Jeg fortalte om bygda og fjorden og om faren min og verktøykassa, og jeg hørte at jeg fortalte det som morsomme historier, det hadde blitt morsomme historier nå, det var bare fem år siden det hadde vært et liv det ikke gikk an å puste i. Eirik lo på de riktige stedene, og så, når jeg var ferdig, sa han: Det der var jo trist, da. Du forteller det som standup, men det er jo trist. Og jeg satt der med flaska og visste ikke hvor jeg skulle gjøre av meg, for han hadde rett, og ingen hadde sagt det før, alle hadde bare ledd, det var derfor jeg fortalte det sånn.

Klokka to sto jeg i døra hans og skulle gå, og vi sto litt for lenge i den døra begge to, og så kysset han meg, kort, nesten formelt, som et stempel på et dokument. Så, sa han. Da var det gjort. Nå kan du gå hjem og tenke på det i stedet for å tenke på om det kommer til å skje.

Jeg gikk hele veien hjem, fem kvarter, og jeg tenkte på det.

* * *

Jeg skal ikke skrive alt. Noe skal man få ha. Men jeg skal skrive dette:

Det gikk sakte, og det var det som var nytt. Alt jeg hadde gjort til da hadde gått fort, fort var hele systemet, fort var appen og mørket og nittito meter, fort betyr at ingen rekker å se ordentlig på deg. Eirik var sakte. Han sendte melding dagen etter, ikke tre dager etter som taktikken tilsa, og meldinga handlet ikke om noe, den handlet om en unge i Marihøna som hadde spurt om månen var på jobb om dagen. Han ringte i stedet for å sende melding når det var noe han faktisk lurte på. Han sa vi sees på torsdag, og så kom torsdag, og da sås vi, for han hadde ikke sagt det for å holde døra på gløtt, han hadde sagt det fordi det var det som skulle skje.

Jeg gikk rundt og ventet på trikset. Jeg var tjuefem og hadde rukket å lære at alle har et triks, at vennlighet er en faktura som kommer til forfall. Det tok meg måneder å skjønne at det ikke kom noen faktura. At det fantes folk som var snille på ordentlig, hele veien inn, at det bare var sånn han var skrudd sammen, og at det eneste han forventet tilbake var at jeg møtte opp når jeg sa jeg skulle møte opp.

Det kunne jeg. Møte opp var det eneste faget jeg hadde hatt hjemmefra. Faren min hadde aldri sagt jeg er glad i deg, men han hadde aldri i hele sitt liv kommet for sent til noe som helst, og jeg hadde arvet det sånn som man arver verktøy, uten seremoni, det bare lå der i kassa da jeg trengte det.

Den første natta hans hos meg i kollektivet lå vi i den smale senga mi og hørte på at byen ikke la seg, og Eirik sovnet før meg, midt i en setning, sånn sovnet han alltid, som en unge, midt i livet. Og jeg lå våken og kjente på en ro jeg ikke hadde kjent siden køyesenga i Ryfylke, og jeg tenkte: dette kommer de til å ta fra deg. Jeg visste ikke hvem de var. Det er tanken folk som meg har ligget våkne med i alle år, at alt godt er utlånt og har purregebyr.

Det tok lang tid å slutte å tenke sånn. Jeg er ikke sikker på om jeg noen gang sluttet helt. Men jeg husker en morgen den våren, det var april og søndag, og Eirik sto ved kjøkkenbenken i kollektivet mitt i bare bokser og lagde kaffe til åtte fremmede fordi trakteren likevel var i gang, og han kunne navnene på alle romkameratene mine, han hadde spurt, og sola sto skrått inn gjennom det skitne vinduet og traff ham i ryggen, og jeg satt ved bordet og så på, og det var da jeg tenkte det, første gangen, helt rolig, som en beskjed over høytaler: Det er han. Det er han jeg skal hjem til.

* * *

Nå må jeg fortelle om urna, for den hører til her, selv om den ikke handler om Eirik. Eller. Den handler om Eirik på den måten alt fra det året handler om Eirik.

Det var i mai, et dødsbo på Kjelsås, et helt liv som skulle til tre adresser: noe til en datter i Asker, noe til Fretex, resten til fyllinga. Sånn fordeles vi til slutt, i tre hauger, og haugene er aldri like store, og fyllinga vinner alltid. Datteren gikk rundt i huset med gule lapper og var effektiv på den måten folk er når de har bestemt seg for å ta sorgen senere, i bilen kanskje, eller til høsten. Og i bokhylla, mellom Duun og en kokebok fra Storebrand, sto det en urne.

Jeg trodde først det var en vase. Så leste jeg messingskiltet. Det var mora hennes. Altså den døde kone, død elleve år før mannen, og han hadde hatt henne stående i bokhylla i alle år, i stua, midt i livet, mellom bøkene han leste og TV-en han så på. Datteren kom forbi og så hva jeg så på, og sa, uten at jeg spurte: Pappa snakket til henne. Vi hørte det når vi ringte, at han avbrøt seg sjøl og sa vent litt, Målfrid. Vi trodde han var blitt rar. Men legen sa at det var han ikke. Han var bare gift.

Jeg bar den urna ut til bilen hennes og holdt den som jeg aldri har holdt noe før eller siden, og datteren satte den i passasjersetet og trakk sikkerhetsbeltet rundt den, helt automatisk, og da mistet hun det, midt på gårdsplassen, med beltespenna i hånda. Jeg sto to meter unna med en eske glass og visste ikke hvor jeg skulle gjøre av meg. Yusuf visste. Yusuf gikk bort og sto ved siden av henne, tett, uten å røre, som en vegg man får lov å lene seg mot, og han sa ingenting før hun var ferdig, og da sa han: Din mor satt sikkert godt der hun også, i det setet. Og datteren begynte å le midt i gråten og sa ja, det var hennes sete, det var alltid hennes sete, pappa fikk kjeft hvis han la handleposer der.

Den kvelden kom jeg hjem til Eirik, altså til Torshov, jeg sa hjem om Torshov nå uten å tenke over det, og han sto og kokte pasta, og jeg satte meg på kjøkkengulvet med ryggen mot skapet og fortalte om urna og setet og beltet, og så begynte jeg å grine. Det kom uten forvarsel, som regn fra klar himmel, og jeg satt der på et kjøkkengulv og grein over to gamle mennesker jeg aldri hadde møtt.

Eirik skrudde ned plata på komfyren og satte seg på gulvet han også. Han sa ikke så lite du tåler, han sa ikke så fint at du viser følelser, han sa ingenting av alt det folk sier som gjør det verre. Han satt bare der til det ga seg, og så sa han: Elleve år i bokhylla. Det er høye krav å bli målt mot. Og jeg lo og snørret og sa at vi får begynne å øve, og han sa at han foretrakk å stå til venstre for Duun, hvis det ble aktuelt.

Man vet ikke når man blir et par. Det fins ingen dato. Men hvis noen setter pistolen mot panna mi og krever et svar, sier jeg: et kjøkkengulv på Torshov i mai, pasta som kokte over, Målfrid i bokhylla. Der ble det oss.

* * *

Så kom juni, og i juni ødela jeg det nesten, og det skal med her, for ellers blir dette ei glansbildebok, og glansbilder har jeg aldri trodd på.

Det var ikke en annen mann. Det var verre, det var alle andre menn, det var hele det gamle systemet som lå i lomma og surret. Jeg hadde ikke slettet appen. Jeg brukte den ikke, men jeg hadde den, sånn som røykere som har sluttet, har en tjuepakning i en skuff, bare for å vite at utgangen fins. Og en fredag i juni skulle Eirik på seminar til Lillehammer over helga, og jeg gikk ut med gutta fra jobben, og det ble sent, og et sted mellom det fjerde og femte stedet satt jeg på en do og scrolltet i det gamle mørket. Nittito meter. Førti meter. Atten meter.

Jeg svarte en. Jeg skrev tre meldinger til en fremmed atten meter unna, og den fjerde meldinga hans var en adresse, og jeg sto i trappa på utestedet med den adressa i handa og hele det gamle livet i beina. Det hadde vært så lett. Det er det ingen som sier høyt om troskap, hvor jævlig lett det motsatte er, det ligger atten meter unna og krever ingenting av deg, ikke navn engang.

Jeg sto i den trappa lenge. Folk dyttet forbi. Og det som avgjorde det, var ikke moral, jeg skal ikke pynte på det, det var ikke tanken på Eiriks ansikt. Det var furubordet. Det er det rareste jeg vet, men det var det som kom: bildet av faren min ved kjøkkenbordet hjemme, med kaffen sin, førti år på samme verk, samme kona, samme fjord, en mann som aldri i sitt liv hadde hatt noe spennende på gang, og som satt der med sin ene kopp og var hel. Hel ved, sier folk om sånne som han. Og jeg sto i ei trapp på Youngstorget, dritings, tjuefem år gammel, med en fremmed manns adresse i handa, og tenkte: du kommer fra hel ved. Det må da gå an å lage én planke til av samme emnet.

Jeg slettet meldingene og gikk hjem. Og her kommer den delen jeg er minst stolt av: Jeg hadde ikke tenkt å si det til Eirik. Det var

jo ingenting å si, tenkte jeg, det skjedde jo ingenting, frikjent på alle punkter. Jeg holdt på den ingenting i ni dager, og den vokste sånn ingenting gjør, til den fylte hele leiligheten, og Eirik merket det, selvfølgelig, folk som jobber med femåringer ser gjennom voksne som gjennom nyvaska glass. Han spurte ikke. Han ventet. Det var verre.

Den tiende dagen sa jeg det, ved kjøkkenbenken, med ryggen til, garasjestil, sånn menn i min familie legger fram saker. Jeg sa det som det var: trappa, adressa, at jeg gikk hjem, at jeg nesten ikke gikk hjem. Det var stille lenge. Så sa Eirik: Takk. Jeg snudde meg. Han var blank i øynene, men rolig, og han sa: Ikke takk for trappa. Du skal ikke ha takk for å ikke gjøre noe, det er golvet, ikke taket. Takk for at du sa det. Det er den delen som teller. Trapper kommer det flere av. Bare lov meg at du alltid er dum nok til å si det.

Så var han taus litt, og så sa han det som sitter i meg ennå, tjue år etter, og som jeg har gitt videre til folk som har sittet gråtende på mine kjøkkengulv siden: Jeg er ikke redd for at du skal rote deg bort en natt. Jeg er redd for at du skal begynne å redigere deg. Den dagen du redigerer, er vi ferdige. Du var redigert i femten år før jeg møtte deg. Jeg vil ha direktesendinga.

Direktesendinga. Vi slettet appene sammen samme kveld, begge to, hans også, det visste jeg ikke engang, at den lå der hos ham som min tjuepakning lå hos meg, og det var en rar liten seremoni, to menn på en sofa som holder telefonene mot hverandre som glass. Skål. Så var det gjort.

* * *

I juli tok han meg med til Lillehammer, og det er en egen historie, for Eiriks familie var alt mitt ikke var, og det var lærerikt og fullstendig utmattende.

De snakket. Herregud, som de snakket. Mora hans, Bodil, snakket i innfløkte bisetninger som aldri landet, faren hans, Arvid, avbrøt med fakta om Mjøsa, søstera hans, Vibeke, hadde to unger og et sinnelag som ei snøfreser, og rundt middagsbordet gikk det i kryssild, politikk, barneoppdragelse, en nabokonflikt om ei flaggstang, og alle var uenige og ingen ble sinte, og jeg satt der som en utsending fra et land der ord var rasjonert. Hos oss hjemme kunne en hel middag passere med fire setninger, og tre av dem handlet om maten. Her brukte de tusen ord bare på å bestemme om det skulle kokes ny kaffe. Til slutt lente Arvid seg mot meg og sa: Du sier ikke stort, du. Og jeg sa: Nei, jeg sitter og sparer. Og det ble stille i to sekunder, og så lo hele bordet, og Vibeke pekte på meg med gaffelen og sa til Eirik: Han der. Han beholder vi.

Om kvelden gikk Eirik og jeg ned til Mjøsa, og jeg sa at det var rart å se ferskvann det ikke gikk an å ro ut en fjord på, og Eirik spurte hva jeg mente, og jeg fortalte om Even og robåten og alt det derre gamle, og Eirik hørte på til jeg var tom. Så sa han: Du vet at familien min kommer til å elske deg lenge før du klarer å ta imot det. Bare så du er forberedt. De er sånn. De er som labradorer. Det hjelper ikke å være fra Vestlandet, de hopper på deg likevel.

Han hadde rett. Bodil sendte meg melding samme høst, direkte til meg, ikke via Eirik, om en oppskrift jeg hadde nevnt i en bisetning i juli. Hun hadde husket bisetninga mi. I min familie var en bisetning noe man kastet, hos dem var det noe man tok vare på. Jeg satt på lageret i pausen og leste en melding om surdeig fra en dame på Lillehammer og var uforklarlig rørt, og Yusuf så på meg og spurte om alt var bra, og jeg sa ja, det er svigermor. Og Yusuf nikket langsomt og sa: Svigermor som sender melding. Da er du innafor porten, bror. Da er det bare å finne seg en stol.

* * *

Den siste lørdagen i juni gikk vi i paraden sammen, og jeg må fortelle om det, for jeg hadde gått i den paraden før, men aldri sånn.

Første gangen jeg gikk, noen år tidligere, hadde det høljet ned og jeg hadde gått alene i den forstand man kan være alene blant femti tusen, og det hadde vært stort på den måten som gjør vondt, som å synge for høyt. Jeg gikk og var et utropstegn. Her er jeg. Se på meg. Våg å si noe. Det var kamp i beina hele veien, og kamp er slitsomt selv når man vinner.

Nå gikk jeg med Eirik, og Eirik i parade var noe helt annet enn meg i parade. Han vinket til unger langs ruta. Han kjente halve toget, folk fra studietida, en tante til en unge i Marihøna, en mann han hadde spilt volleyball med, og han stoppet og klemte og ble hengende etter og sprang og tok oss igjen, og han holdt meg i hånda hele veien, ikke demonstrativt, ikke som et standpunkt, men sånn man holder i hånda til en man skal samme sted som. Og et sted nede i Rosenkrantz' gate, midt i lyden, skjønnte jeg forskjellen: Jeg hadde alltid gått i det toget for å bevise noe. Eirik gikk i det for å feire noe. Og i år, for første gang, hadde jeg noe å feire som veide mer enn det jeg hadde å bevise.

Langs ruta sto det en gammel mann, sytti pluss, alene, i finskjorte, med et lite hjemmelaget skilt av papp der det bare sto: God tur videre. Jeg så på ham da vi passerte, og han så på oss, på hendene våre, og nikket, ett nikk, sånn menn på hans alder nikker, som et helt brev presset sammen til én bevegelse. Jeg tenkte på ham i ukevis. Jeg tenker på ham ennå. Det fins menn i det skiltet, hele årganger av menn, som sto stille i sine liv for at ingen skulle se dem, og som nå sto langs ei rute i finskjorta og ønsket fremmede god tur videre. Noen skylder man alt uten å vite navnet deres.

Om kvelden, på fest hos Vibekes venninne på St. Hanshaugen, satt jeg på et kjøkken, det er alltid kjøkken med meg, og en fyr på min alder spurte hvor lenge Eirik og jeg hadde vært sammen, og jeg

sa halvannet år, og han sa, med et glass i handa og et helt liv i stemmen: Halvannet år og dere holder hender ennå. Da er det enten helt nytt eller helt ekte. Og fra andre sida av kjøkkenet, midt i en annen samtale, uten å snu seg engang, ropte Eirik: Helt ekte! Han hadde radar. Han hørte alltid når noen var i nærheten av å tvile på oss, og han skjøt tvilen ned fra hofta, over skulderen, uten å avbryte det han holdt på med. Det var det tryggeste jeg visste, den radaren. Man kan gå langt på å være elsket av en mann som ikke engang trenger å snu seg.

* * *

Den vinteren fylte jeg tjueseks, og Eirik spurte hva jeg ville ha, og jeg sa ingenting, som jeg alltid sa, det var reflekskneet mitt, og Eirik sa: Jeg spør en gang til, og nå svarer du ordentlig. Og da sa jeg noe jeg ikke visste at jeg skulle si før det var sagt. Jeg sa: Jeg vil hjem en tur. Jeg vil vise deg fjorden. Ikke jul, ikke familie rundt bordet, bare fjorden, du og jeg.

Så vi fløy over en helg i februar, leide bil, kjørte de siste seks milene i mørket, og jeg hadde ordnet nøkkel til naustet gjennom mora mi, som stilte påfallende få spørsmål og la igjen en pose skillingsboller i bilen, hun bare gjorde sånt, hun var en logistiker av kjærlighet. Og morgenen etter sto Eirik og jeg i fjæra nedenfor huset, i det grå februarlyset, og det var fjære sjø og det luktet tang og kaldt saltvann, den lukta som er halve barndommen min, og fjorden lå der og gjorde det fjorden gjør. Ingenting. Alt.

Jeg viste ham steinen der jeg satt da jeg var tolv og skjønte det første av det jeg siden skjønte. Jeg viste ham svaberget der Even og jeg hadde fiska krabber, og skjæret der båten til Prestegårds-folka gikk på grunn i nittiåtte, og jeg hørte meg selv fortelle og fortelle, stedsnavn og folk og årstall, hele det arkivet man går og bærer på

fra et sted man har reist fra, og Eirik gikk ved siden av meg i den altfor fine byjakka si og frøs og hørte på alt. Til slutt sto vi ytterst på moloen, og det begynte å snø, store våte flak som ikke ble liggende, og Eirik så utover og sa: Nå skjønner jeg deg bedre. Jeg spurte hva han mente. Han sa: Du er sånn som denne fjorden. Det ser stille ut, men det er dypt, og det går strømmer der nede som flytter på ting hele tida. Man må bare være tålmodig og glad i vær.

Jeg kyssa ham på en molo i hjembygda mi, i snøvær, i fullt dagslys. Sytten år gamle meg, han som satt på steinen, ville ikke trodd det om du hadde vist ham det på film. Det var ingen som så oss, det var februar og folk har vett til å holde seg inne. Men det var heller ikke det som var poenget. Poenget var at jeg ikke sjekket. For første gang i mitt liv sto jeg i den fjæra uten å sjekke vinduene bak meg.

Det er sånt som er en hendelse, i mitt regnskap. Det står ikke i noen kalender. Men et sted mellom en parade i juni og en molo i februar sluttet jeg å være på besøk i mitt eget liv.

* * *

Sommeren etter, altså den andre sommeren, sa vi opp hver vår leilighet og fant en toroms på Tøyen med gulv som skrånet mot øst og et kjøkken fra åttitallet og husleie som var mulig å puste under. Vi skulle flytte sammen. Det er lett å skrive nå. Det var svimlende da. Jeg hadde aldri bodd med noen jeg elsket. Jeg hadde knapt sagt ordet elske høyt, det ordet var som verktøy man ikke er sertifisert for, man vet det fins, men man rører det ikke uten kurs.

Ståle lot meg låne bilen mot at jeg tok en helgevakt, og Yusuf stilte opp gratis på lørdagen, det vil si mot middag og øl, og så flyttet flyttemannen sitt eget lass, og det er en rar øvelse, skal jeg si deg. Jeg hadde båret tusen liv opp og ned trapper og visste nøyaktig

hva alt veide, sofaer, vaskemaskiner, pianoer, urner. Men mine egne kasser hadde en annen vekt. Jeg sto i den nye stua med en kasse merket diverse, min egen diverse nå, og kjente at hendene ikke var helt sikre.

I den kassa lå det, blant annet: en stein fra fjæra hjemme. Et fotografi av Pran. Den gule gjennomslagskopien av et skademeldingsskjema, datert mars året før, brettet i fire. Eirik fant den lappen en kveld samme høst, han lette etter fyrstikker og fant den i skuffen der sånt legger seg, og han leste den og sto lenge med den i hånda. Så festet han den på kjøleskapet med magnet, og der hang den i alle år etterpå, og når nye folk kom på besøk og spurte hva det var, sa Eirik alltid det samme: Det er kvitteringa. Vi møttes i en skade.

Vi bar inn til det ble kveld, og Yusuf spiste to porsjoner lasagne på gulvet i stua og skålte i cola og sa til Eirik, helt alvorlig, med gaffelen i været: Denne her - han pekte på meg - denne her har tommestokk i blikket. Ikke bygg noe uten han. Så gikk han hjem til ungene sine. Og Eirik og jeg ble sittende igjen på gulvet mellom kassene, for vi hadde ikke fått opp senga ennå, vi hadde madrassen flat på gulvet den første natta som seg hør og bør, og det luktet støv og fremmed leilighet og våre ting om hverandre, hans plater, mine kasser, og gjennom det åpne vinduet kom det sommer og trikkeskinner og et byliv som ikke visste om oss.

Eirik lå med hodet på magen min og sa: Nå bor vi her. Jeg sa ja. Han sa: Er du redd? Jeg sa ja. Han sa: Bra. Jeg hadde ikke stolt på deg hvis du ikke var det.

* * *

Ingen forteller deg at det å bo sammen mest av alt er logistikk. Jeg trodde det skulle være følelser, det er det man har hørt, samliv er

følelser og kommunikasjon og sånt. Det er løgn. Det er logistikk med følelser oppi, som lapskaus. Hvem tømmer. Hvem husker. Hvem ringer om vaskemaskina som gir en lyd. Hvem sin bror har bursdag. Kjærlighet i praksis viste seg å ligne mistenkelig på et lite transportfirma med to ansatte, og av oss to var det jeg som hadde bransjeerfaring.

Vi var gode på forskjellige ting, og det tok tid å finne fordelinga. Eirik kunne folk og jeg kunne ting. Eirik husket at Yusufs minstemann skulle opereres for ørene og spurte om det etterpå; jeg visste hvor stoppekrana var. Eirik lagde mat med tolv kasseroller og etterlot kjøkkenet som Dresden; jeg vasket opp med den freden noen av oss finner i oppvask og bare der. Han lo av at jeg alfabetiserte platene hans. Så, tre uker senere, tok jeg ham i å finne fram Nick Cave på fire sekunder, og han sto der med plata og sa, motvillig, som en mann som avgir territorium: Greit. Systemet ditt funker. Ikke bli kjepphøy.

Den første ordentlige krangelen kom i oktober og handlet om penger, som seg hør og bør, for det er det par krangler om, penger og oppvask og familier, alt det andre er bare kostyme utenpå de tre. Eirik tjente mer enn meg, ikke mye, men jevnt, fast stilling, pedagogtillegg, og han var raus på den uvørne måten folk erause på når de aldri har måttet telle. Han kjøpte god ost uten å se på prisen. Han sa vi tar en taxi når det regnet. Og jeg sto der med mine flyttekar-timer og min bygdeøkonomi, oppdratt av en far som mente at gjeld var en karakterbrist og taxi var for begravelser, og hver gang Eirik sa at han kunne legge ut, hørte jeg noe annet enn det han sa. Jeg hørte: du er ikke jevnbyrdig.

Det small over en vinterjakke. Han hadde sett meg fryse i den tynne fillejakka mi, oktober på Tøyen er ingen spøk, og så kom han hjem med en jakke til meg, en god en, dun og ordentlig glidelås, kjøpt på salg sa han, og jeg så på prislappen han hadde glemt å ta av,

og det var ikke salg i den prislappen, og jeg ble sint. Ordentlig sint, ute av proporsjoner, den typen sinne som kommer fra et helt annet tiår enn den man står i. Jeg sa ting om at jeg ikke var et veldedighetsprosjekt, at jeg klarte meg, at jeg alltid hadde klart meg, og Eirik sto midt i stua med jakka i hendene og lot uværet stå på, og da jeg var tom, sa han rolig: Er du ferdig? Og så sa han: Jeg kjøpte ikke jakka fordi du er fattig. Jeg kjøpte den fordi du fryser og lyver om det. Du sier det går bra. Det er sånn du sier alt. Det går bra, det ordner seg, glem det. Jeg gidder ikke stå og se på at mannen min fryser av stolthet. Det er det dummeste jeg vet, og jeg jobber i barnehage, jeg ser mye dumt.

Mannen min, sa han. Midt i krangelen. Vi var ikke gift, det var bare sånn det falt ut av ham, og vi hørte det begge to, ordet ble stående og lyse i rommet mellom oss, og krangelen punkterte som en badeball. Jeg tok jakka. Jeg gikk med den i ni år. Den ligger fortsatt i skapet, og dun holder lenger enn det meste, det er det ingen som sier heller.

Etterpå, i forsoninga, som var like grundig som krangelen og hyggeligere, sa jeg noe jeg aldri hadde sagt til noen. Jeg fortalte om kommoden hjemme, om hvordan jeg som femtenåring hadde regnet ut nøyaktig hvor mange måneders lommepenger og jordbærplukking det trengtes for å komme meg til Oslo hvis alt raste, hvis noen fant ut av det jeg var, hvis jeg måtte dra fort. Fluktkassa. Alle skeive unger fra bygda har hatt en versjon av den kassa, i hodet eller i en skuff. Eirik hørte på, og så sa han: Og nå tror en del av deg at denne leiligheten er en sånn kasse. Noe du kan miste hvis du blir avslørt. Jeg sa vel nei, vel ja, noe sånt. Og Eirik sa: Da sier jeg det en gang i måneden til det sitter. Du bor her. Det er ikke belønning for god oppførsel. Du bor her.

Han sa det også, en gang i måneden, cirka, i alle årene. Du bor her. Som service på et anlegg. Noen smører sykkelkjeder, Eirik smurte meg.

* * *

Fra det første året på Tøyen husker jeg ellers, i uprioritert rekkefølge, for hukommelsen har ingen prioriteringer, den har bare vær:

Søndagene. Vi oppfant en søndagsrutine uten å avtale den, den bare stivnet av seg selv, som betong: Eirik hentet aviser og rundstykker, jeg kokte egg, og så satt vi ved kjøkkenbordet i to timer og leste og byttet deler av avisa uten å snakke, og første gangen mora mi ringte midt i det og spurte hva jeg drev med, sa jeg: ingenting, vi leser aviser. Og hun var stille i telefonen på en måte jeg først etterpå skjønnte var lykke.

Femåringene. Eirik kom hjem med sitater fra Marihøna som burde vært gitt ut. En unge hadde spurt om Eirik hadde kone, og en annen unge, før Eirik rakk å svare, hadde sagt: Nei, Eirik har kjæreste som er gutt, det er sånn man kan ha, mamma har sagt det, og så hadde de gått videre til noe viktigere, en pinne. Eirik fortalte det over middagen og sa: Femten sekunder. Hele saken, ferdig behandlet, på femten sekunder. Så er det mulig, altså. Man må bare være fem år.

Snøen i februar, da hele byen sluttet å fungere og vi ikke skulle noe sted, og Eirik sto ved vinduet og så ut og sa at snø over Tøyen er Guds måte å legge duk på et stygt bord.

Og telefonene hjem, hver søndag, mora mi først og så noen ord med faren min, og de ordene hadde begynt å endre seg, umerkelig, som fjæra flytter seg. Han spurte ikke lenger bare om bilen og jobben. Han hadde begynt å si hils. Hils han Eirik. En gang i

november, da Eirik hadde influensa, ringte faren min på en onsdag, midt i uka, helt uhørt, og spurte om han var blitt bra igjen. Samtalen varte i førti sekunder. Da jeg la på, satt jeg og så på telefonen lenge. Det fins fedre som sier glad i deg i hver samtale, og det fins fedre som ringer på en onsdag for å høre om feberen har gitt seg hos en mann de har møtt én gang. Jeg vet ikke lenger om forskjellen er så stor som jeg trodde da jeg var yngre.

* * *

Det er ett kapittel til i denne historia, og det handler om jul.

Vi hadde vært sammen i halvannet år, og bodd sammen i et halvt, og mora mi hadde mast siden september. Hun ringte hver søndag, og hver søndag kom det litt tettere: Skal dere ikke komme hjem til jul. Begge to, mener jeg. Det er plass. Jeg har vaska gjesterommet. Til slutt sa jeg ja, mest for å slippe flere søndager, og angret i tre uker, og Eirik så meg angre og sa ingenting, han bare kjøpte togbilletter og en konjakk til faren min, for jeg hadde nevnt en gang, én gang, i forbifarten, at faren min tok en konjakk til kaffen på julaften og ellers aldri.

Jeg var et vrak hele veien over fjellet. Det hjalp ikke at alt hadde gått fint i fem år, at faren min hadde tatt den samtalen sin med meg foran fjernsynet og landet der han landet. Det er én ting at faren din vet. Det er noe helt annet å komme gående opp gårdsplassen med en mann ved siden av seg, i selve jula, mens hele bygda står i vinduene sine og har vinduer å stå i.

Faren min tok imot oss på tunet. Han hadde snømåkt en sti som var bredere enn nødvendig, det så jeg med en gang, to mann bred, og jeg visste hva det hadde kostet ham, ikke måkinga, men tanken bak, det å ha stått der om morgenen og gjort plass. Han håndhilste på Eirik og sa navnet sitt, og Eirik sa navnet sitt, og så sto de der, og

faren min så på han, og jeg sto ved siden av og hørte mitt eget hjerte, og så sa faren min: Kan du holde i noe, eller er du sånn som bare bor i byen?

Eirik sa at han jobbet i barnehage og kunne holde i det meste, inkludert ting som sparket.

Og faren min lo. Jeg hadde hørt faren min le kanskje tjue ganger i mitt liv, og jeg sto på tunet der jeg lærte å sykle og hørte den tjudeførste, og så tok han Eirik med inn i garasjen, for det var noe med et gjerde som skulle festes etter nyttår og han ville vise hvordan han hadde tenkt. De ble der inne i førti minutter. Mora mi og jeg sto på kjøkkenet og så ut på garasjedøra, og mora mi holdt meg i armen, hardt, og sa ingenting, og det trengtes ikke, for vi visste begge hva den garasjen var for et rom i denne familien. Det var skriftestolen. Det var der de viktige tingene ble sagt mellom menn i denne slekta, med ryggen til hverandre, over en verktøykasse.

Lillejulaften ble jeg med mora mi til butikken, den samme butikken, samme sjåfør ved rattet som da jeg var ni, altså mora mi, samme svinger, og hun kjørte som hun alltid hadde kjørt, ti under fartsgrensa med begge hender på rattet, og midt mellom to svinger, uten forvarsel, sa hun: Han er god, han Eirik. Jeg sa ja. Hun sa: Han ser på deg når du snakker. Faren din har aldri sett på meg når jeg snakker, han hører etter, men han ser på noe annet, det er sånn han er laga, det har jeg visst i førti år og valgt å ha det sånn. Men han din, han ser på deg. Det er sjeldnere enn folk tror.

Så var hun stille gjennom to svinger til, og så sa hun: Jeg lå våken mange netter da du var yngre. Jeg trodde du skulle bli aleine. Ikke fordi det var noe feil med deg. Men fordi du var så flink til å være det. Det er de flinke som blir aleine, de som får det til å se ut som de har valgt det. Og så kom du hjem nå, og jeg så deg bære inn

veska hans fra bilen. Du bar den som om det var sjølsagt. Det var da jeg begynte å grine på badet, hvis du lurte på hva det var.

Jeg hadde ikke lurt. Jeg hadde hørt det, alle hører alt i det huset, det er bygd av tynne sekstitallsvegger og tykk taushet. Vi kjørte forbi kirka og nedover mot butikken, og jeg la handa mi på rattet hennes et lite sekund, midt i en sving, det var det nærmeste vi kom klem i bil i min familie, og hun sa se på veien, og jeg sa du er sjåføren, og hun lo den korte latteren sin som var maken til min, altså at min er maken til hennes, alt er arv, latter også.

På butikken møtte vi selvfølgelig folk. Man møter alltid folk, det er det bygda er for noe, et system for å møte folk man har historie med mellom grønnsaksdisken og kassa. Karianne sto ved juleølet med Preben og ropte navnet mitt gjennom halve lokalet, og så kom hun bort og klemte meg og spurte rett ut, høyt, med hele butikken som vitne: Er det sant at du har med deg kjæreste hjem? Og jeg sa ja, han er hjemme og lærer far min å gå med gjerdet. Og Karianne slo meg i brystet med handbaken og sa til mora mi: Endelig, Solveig! Endelig skjer det noe her i bygda som er verdt å snakke om som ikke er trist!

Og det var det. Det var hele mottakelsen. Jeg hadde gruet meg i ti år for en samtale som tok elleve sekunder ved juleølet. Sånn er det med det meste man gruer seg for, har jeg lært siden. Frykten er alltid grundigere enn virkeligheten. Frykten møter opp med full bemanning, og så kommer virkeligheten og er tre folk og en handlevogn.

På julaften, etter ribba, tok faren min konjakken han fikk av Eirik og holdt den opp mot lyset og leste på etiketten lenge. Så skjenket han i to glass, ikke ett, og skjøv det ene bortover duken mot Eirik, og sa: Sånn.

Det var alt. Sånn. Men jeg satt ved det bordet, det gamle furubordet som hadde stått i det kjøkkenet hele mitt liv, med hakk i

kanten etter mitt eget melketannbitt fra åttiåtte eller åttini, og jeg så faren min skåle med kjæresten min i konjakk, og mora mi lot som hun måtte ordne noe ved komfyren fordi hun gråt, og utenfor sto vintermørket tett inntil ruta og fikk ikke komme inn.

Den natta lå Eirik og jeg i gjesterommet, i hver vår seng for anstendighetens skyld, mora mi var kommet langt, men senger er senger, og vi lå der i mørket og hvasket som unger. Eirik sa: Faren din sa noe fint i garasjen. Jeg spurte hva. Eirik var stille litt, og så sa han: Det får være mellom oss to. Men du skal vite at han sa noe fint.

Jeg fikk aldri vite hva det var. Jeg spurte igjen mange år senere, i en annen leilighet, i en annen samtale, en av de siste. Han sa det samme da. Det får være mellom oss to. Og nå er det bare Eirik som har den setningen, hvor nå enn han er, og på et vis er det riktig. Alle burde få eie én setning som ingen andre får.

* * *

Jeg tenker på det året som stedet livet mitt snudde. Ikke da jeg kom ut, det var da jeg begynte, men dette, dette var da jeg forsto hva det skulle brukes til. At friheten ikke var poenget. Friheten var bare tomte. Så skulle det bygges, og bygging er langsomt og upraktisk og full av kompromisser om gulvskråning og kjøleskapsmagneter, og ingenting av det ligner på dansegulv, og alt av det er større.

Ei uke etter nyttår, tilbake i Oslo, var jeg på jobb igjen, og vi hadde en delflytting på Sagene, en annen oppgang, samme sorg. En kvinne denne gangen, hun sto med koppen sin ved vinduet mens en annen kvinne pekte. Og da vi var ferdige og hun sto i den nye, tomme leiligheten sin og så ut som en som har landet på feil flyplass, sa jeg det til henne, det jeg hadde begynt å si til alle med kopp:

Det ser ikke sånn ut nå. Men jeg har båret mange lass, og jeg skal si deg én ting om dem som flytter ut. Det er de det blir folk av.

Hun så på meg som man ser på inventar som plutselig snakker. Så sa hun takk.

Jeg bar sammenleggbare kasser ned trappa og ut i bilen, og Yusuf satt bak rattet og hadde hørt alt over den åpne døra, og han sa ingenting før vi var nede på ringen. Så sa han: Tommestokk i blikket. Og vi kjørte vestover i ettermiddagsrushet, to mann i en flyttebil, gjennom en by full av folk som pakket og bar og begynte på nytt, og hjemme på Tøyen sto det en mann i et skrånende kjøkken og visste omtrent når jeg kom, for jeg kom alltid når jeg sa jeg skulle komme.

Det er det hele. Det var det som var hendelsen. Det står ikke i noen papirer, det finnes ingen attest. Men et sted i mars det året gikk bunnen ut av en kasse, og alt jeg hadde pakket bort rant utover ei trapp på Sagene, og en fremmed mann satte seg ned i rasa mi og begynte å le.

Man skal være forsiktig med å kalle noe skjebne. Faren min ville sagt at det var dårlig teiping. Men jeg har tenkt på det hver eneste gang jeg har teipet en kasse siden, og jeg teiper alltid for dårlig i bunnen. Man vet jo aldri. Det kan sitte noen i trappa.

T J U E N I

Terrassen

Mora mi ringer på søndager. Det er ikke en avtale, det er en naturlov, som tidevann. Søndag mellom fem og seks, når middagen hennes er ryddet og min så vidt er tenkt på, da ringer det, og vi snakker om været på to kanter av fjellet og litt om folk jeg har glemte, og så sier hun hils, og så er det gjort, og begge har vi fått det vi trengte, som er å høre at den andre puster.

Derfor visste jeg det før jeg tok telefonen, den tirsdagen i slutten av mai. Mora mi ringte klokka fire på en tirsdag, og jeg sto på et lager i Groruddalen med en sekketralle i nevene og så på skjermen, og jeg husker at jeg tenkte, helt tydelig, ordrett: Nå begynner det. Det som ringer nå, er resten av livet.

Hun var rolig. Det var det verste. Mora mi er rolig på den måten folk fra hennes generasjon og hennes fjord er rolige på, en ro som er bygd for å romme hva som helst, og hun sa: Nå må du ikke bli redd. Det er far din. Han datt om ute på terrassen i formiddag, altså den han holder på med, den nye. Det er hjertet. De har kjørt ham inn til byen. De sier han lever.

De sier han lever. Jeg har tenkt på den setningen mange ganger siden. Ikke han lever. De sier han lever. Mora mi var sytti prosent rapportør i den samtalen, hun refererte kilder, hun holdt sin egen skrekk ut i strak arm som noe hun skulle bære inn i huset uten å søle. Jeg spurte det man spør, og hun svarte det hun visste, som var lite, og så sa hun: Du trenger ikke komme. Og det er en setning som

på mitt morsmål, altså det språket denne familien snakker under det norske, betyr: Kom nå. Kom med en gang.

Jeg sa jeg tar første fly. Hun sa det trengs ikke. Jeg sa jeg vet, jeg kommer likevel. Og da hørte jeg det, det lille pustet i telefonen, det som var alt vedgåelsen hun hadde råd til: Ja. Gjør vel det, da.

Ståle lot meg gå på dagen. Han sto i garasjekontoret sitt med grusstemmen og papirene og sa: Familie er familie. Reis. Vaktlista er mitt problem, faren din er ditt. Og Yusuf kjørte meg til flytoget, utenom ruta, mot alle regler, og sa ingenting på hele turen, for Yusuf visste at det fins fyllinger i en manns hode som ikke skal røres ved når han er på vei til en far på et sykehus. Da jeg gikk ut av bilen, sa han bare: Ring når du vet. Uansett hva du vet.

Eirik var på jobb, det var sommerfest i Marilhøna av alle ting, og jeg fikk ham på telefonen fra flyplassen, og han sa: Jeg kommer. Jeg sa nei, ikke ennå, la meg se hva dette er først. Det var halvt fornuft og halvt noe annet, noe eldre og styggere, en gammel refleks som sa at dette skulle familien ordne selv, at kriser var noe man tok med senkede persiennner. Eirik hørte begge halvdelene, han hørte alltid begge, og han sa: Greit. Men jeg har pakket en bag før helga. Du trenger ikke be om det, du trenger bare si et klokkeslett.

* * *

Fly, leiebil, seks mil. Jeg kjørte de svingene jeg kan i søvne, i det lange maikveldslyset, og fjorden lå der til venstre for meg hele veien og blånet og var seg selv, og jeg husker jeg ble sint på den. Det er ikke rasjonelt, men det er sant, og her skal det stå sannheter: Jeg ble sint på fjorden fordi den var så til de grader uberørt. Faren min lå med sprengt hjerte på et sentralsykehus, og fjorden hadde ikke fått med seg noen ting, den sto der og speilet fjell som den har speilet fjell i ti tusen år, og jeg kjørte langs den og skjønte for første

gang at det man kaller hjemme, er helt likegyldig til om man lever eller dør. Det er folkene som er hjemme. Landskapet er bare scenografi som blir stående etter at stykket er tatt av plakaten.

Sykehuset var nytt siden sist, eller nyoppusset, alt var lysegrønt og skiltet med piler, og jeg gikk gjennom korridorer og fant mora mi på en venterom-stol med veska på fanget. Hun satt som hun sitter i kirka, rak i ryggen, hendene på veska, og da hun så meg, reiste hun seg ikke, hun bare rakte opp en hånd og tok min, og sånn sto vi, jeg stående, hun sittende, og holdt hender i et lysegrønt rom. Det var det lengste vi hadde holdt hender siden jeg var liten nok til å leies over parkeringsplasser.

De hadde blokket ham, sa hun. Det heter visst det. Blokket. Som en sko. To trange årer, den ene nesten helt tett, den de kaller enkemakeren, sa legen, og jeg skulle ønske de ikke fortalte folk sånt, hva de kaller ting på innsida av det yrket. Nå lå han til overvåkning. Vi fikk gå inn to og to, sa hun, og så på meg, og så sa hun: Han vet at du kommer. Jeg sa det til ham i ambulansen. Da lukket han øynene. Det er sånn han sier bra, det vet du.

Faren min i sykehusseng. Jeg skal prøve å skrive det uten å pynte og uten å grine, og det er det vanskeligste avsnittet i denne boka. Han var mindre. Det er det første. En mann som hele livet har vært laget av arbeidsjern og taushet, og så ligger han der i en for stor skjorte med et hjerte på skjerm, og alt det som pleide å fylle rommet rundt ham var skrudd av, og du ser plutselig størrelsen på selve mannen, og den er som din egen. Det burde ikke komme som et sjokk at faren din er et menneske. Det kommer som et sjokk.

Han åpnet øynene da jeg kom inn. Han så på meg lenge. Og så sa han, med den stemmen som var lånt av en tynnere mann: Var det ikke fly midt i uka, da. Det koster vel.

Jeg sa at jeg hadde råd. Han sa jaja. Så lå vi der, altså han lå og jeg satt, og maskinene holdt sitt lille foredrag, pip og pip, og jeg satt

og hørte på hjertet til faren min oversatt til lyd, og tenkte at dette er den lengste samtalen vi noen gang har hatt, han og jeg og den maskina, og ingen av oss tre sa noe som helst.

Etter en stund sa han: Terrassen. Jeg sa hva med den. Han sa: Den står halvferdig. Det er stendere og bjelkelag, men dekket er ikke lagt. Og nå kommer det regn i helga, det sa de på radioen i går. Bordkledningen ligger under presenning, men jeg rakk ikke å feste den ordentlig, for jeg datt jo, og så lå jeg der og var mest forbanna på at presenningen ikke var festa.

Han lå og var døden nær på et bjelkelag han hadde reist selv, og det han tenkte på mens han lå der, var presenningen. Jeg kunne skrevet tusen sider om faren min og ikke fått sagt det bedre enn han sa det selv i den setningen.

Jeg sa: Jeg fikser presenningen. Han sa: Du vet hvor tingene er. Og det var det. Det var hele overdragelsen. Du vet hvor tingene er, det var nøkkelen til riket i denne familien, og jeg kjørte hjem til barndomshuset i mørket, og mora mi sov hos søstera si i byen for å være nær sykehuset, så jeg låste meg inn i et tomt hus med min egen gamle nøkkel, som jeg har hatt på nøkkelknippet i alle år, gjennom alle flyttinger, en nøkkel til et hus seks hundre kilometer unna, og den satt i låsen som om jeg var femten og kom hjem fra trening.

Jeg gikk ikke inn i stua. Jeg gikk rundt huset, i det halvlyse, ned til terrassen, eller det som skulle bli terrassen, det nye tilbygget av et dekk han holdt på med mot vest, mot fjorden, og jeg fant presenningen der den hadde blafret seg halvt løs, og jeg festet den, ordentlig, med klemmer og bordkapp, sånn han ville gjort det. Og så sto jeg der i junimørket, som ikke er mørke i det hele tatt der hjemme, bare en tynnere sort dag, og så på bjelkelaget hans. Det var i vater. Det er klart det var i vater. Det kommer til å være i vater lenge etter at vi er borte alle sammen. Og midt på bjelkelaget lå det en blyant og en tommestokk, der han hadde sluppet dem da hjertet

sa fra, og jeg lot dem ligge. Jeg klarte ikke røre dem den kvelden. Det så ut som et åsted, og det var vel det det var. Åstedet for det første varselet om det jeg hadde visst hele livet uten å tro på det: at faren min kom til å dø en dag, han også, og at ingen av oss hadde begynt å snakke sammen ennå.

* * *

Dagene fikk fort et system. Alt får fort et system i min familie, det er sånn vi holder ting ute.

Om morgenen kjørte jeg inn til sykehuset. Formiddagen der, i skift med mora mi. Så hjem i femtida, og så, og dette var ikke planlagt, det bare skjedde: Så jobbet jeg på terrassen til det ble for mørkt, hvilket i juni vil si aldri, hvilket vil si til kroppen sa stopp.

Den første kvelden var det bare rydding. Jeg sorterte bordkledning, flyttet kappsaga inn i riktig hjørne, fant systemet hans. Faren min hadde alltid et system, og det å finne det var som å lese håndskrifta hans: kapp i én haug, hele lengder sortert etter kvalitet, de fineste bordene, de uten kvisthull, lagt for seg, for de skulle ligge der man ser dem, ved døra, der mora mi skulle sitte. Han hadde tenkt på hvor hun skulle sitte. Det sto ingen steder, men det sto overalt.

Verktøykassa hans sto i garasjen, på sin faste hylle, og jeg tok den ned og bar den ut, og det er tyngden i den kassa som er selve arven i denne slekta, det har jeg skrevet før og kommer til å skrive igjen. Jeg åpnet den, og alt lå der alt har ligget siden før jeg ble født, og jeg tok opp hammeren hans, og skaftet var blankslitt etter neven hans, og neven min passet i slitasjen. Det er det nærmeste jeg kommer å beskrive hva jeg følte den uka. Neven min passet i slitasjen etter hans.

Andre kvelden begynte jeg å legge dekket. Jeg kunne det. Det visste jeg vel egentlig, men jeg hadde ikke visst at jeg visste det så grundig, at hendene kunne hele pensumet: to millimeter mellomrom, skru alltid i forboret hull ytterst så bordet ikke sprekker, annenhver skjøt på annenhver bjelke, se langs bordet før du velger side opp, virket lyver, sier faren min, virket lyver alltid litt, og det er snekkerens jobb å høre hvilken vei det lyver. Jeg hadde stått ved siden av det pensumet i hele oppveksten og trodd jeg kjedet meg. Og så sto det i hendene mine tjue år senere, ferdig lært, som om noen hadde lastet det inn mens jeg sov.

Naboene begynte å komme innom tredje kvelden. Det er sånn det virker der hjemme, bygda har et varslingssystem eldre enn telefonen. Første mann var Preben, han kom over med en kasse øl og ble stående ved enden av dekket og se, lenge, med den ene foten oppå en bordstabel, og så sa han: Du skurr som han. Jeg trodde ikke det gikk an å lære bort. Så ble han der i to timer og holdt bord og sa nesten ikke mer, og det trengtes ikke, for en mann som holder i andre enden av bordet ditt, sier alt en mann trenger å si.

Siden kom de jevnt. En kar fra sagbruket med en pakke skruer av riktig sort, for han hadde hørt hvilke faren min brukte. Odd Einar, som jeg gikk på skolen med, med en krabbeteine som takk for noe faren min hadde gjort for ham for elleve år siden som jeg aldri fikk vite hva var. Og Karianne, selvfølgelig, med middag i form, for hun visste at der mora er på sykehus, spiser sønnen skruer og kaffe, og hun ble sittende på bordstabelen og røyke og fortelle meg alt bygda sa om alt, og til slutt sa hun: Du. Alle spør om far din. Men jeg skal spørre om deg. Hvordan har du det? Og jeg sa det jeg alltid sier, at det går bra, og Karianne blåste røyk ut i junikvelden og sa: Ja, ja. Du skurr i hvert fall fort til å ha det bra.

* * *

Om nettene bodde jeg alene i barndomshjemmet, og det skal ingen gjøre for lenge. Et barndomshjem uten foreldre i er en utstilling om deg selv som du ikke har bedt om å få se.

Jeg sov ikke på gutterommet. Jeg prøvde den første natta, og det gikk ikke, senga var for kort og fortida for lang, så jeg flyttet ned på sofaen i stua og lå der og hørte på huset. Hus har lyder man aldri hører før man er alene i dem. Varmtvannsberederen som tenker seg om. Kjølenskapet som skifter gir. Og under det hele den store lyden av at ingen puster i rommet ved siden av, som ikke er noen lyd, men som er det eneste man hører.

Den tredje natta gikk jeg opp likevel. Gutterommet var blitt systue for mora mi, sånn gutterom blir, men de hadde ikke tømt det, bare møblert oppå, og i skapet sto eskene mine. Jeg fant årbøkene fra ungdomsskolen og russekortene og en pose med kassetter. Even hadde spilt inn til meg, og nederst, under alt, fant jeg skoeken.

Jeg hadde glemt skoeken. Eller, ikke glemt, jeg hadde arkivert den et sted i meg der det ikke går folk til daglig. Det var fluktkassa. Den ordentlige, den fysiske, den femten år gamle meg hadde lagt: to tusen kroner i sedler, spart over tre år, en busstabell for Vestlandsekspressen, en lapp med adressa til en hybelformidling i Oslo klippet ut av en avis, og et bilde av Pran, for hvis jeg skulle rømme, skulle i hvert fall bildet av hunden med. Jeg satt på gulvet i systua til mora mi, tjueen år gammel, med en skoeken i fanget som var stappfull av frykten til en gutt som ikke visste at det kom til å gå bra, og jeg gråt sånn man gråter når huset er tomt og ingen kan høre, som er den grundigste måten.

Og så, og det er derfor jeg forteller om esken: Jeg tok den med ned. Og da faren min lå på det verste, det kommer jeg til, satt jeg en kveld ved kjøkkenbordet og telte de gamle sedlene, det var faktisk to tusen tre hundre og femti, jeg hadde husket feil i egen favør, og jeg tenkte: Han visste det ikke. Faren min visste aldri at det sto en

pakket fluktkasse i skapet i andre etasje i huset hans i tre år. Han satt her nede med kaffen sin og trodde han hadde en sønn som var stille av natur, og en etasje over ham satt sønnen med rutetabell. Så nære hverandre bor folk, og så lite vet de. Vegger av gips og taushet, hele veien.

Jeg fortalte faren min om skoeken mange år senere, det hører til en annen historie. Men den kvelden gjorde jeg noe annet. Jeg la sedlene i en konvolutt og kjørte innom minnefondet til det lokale idrettslaget dagen etter, de hadde en innsamling til nytt klubbhus, og jeg ga bort hele fluktkassa, anonymt, til det klubbhuset jeg hadde grudd meg til garderobene i gjennom hele oppveksten. Det var ikke storsinn. Det var utdrivelse. Noen penger må ut av huset for at noe annet skal få bli.

* * *

Mens jeg skrudde de kveldene, kom barndommen tilbake i biter, og den kom gjennom hendene, ikke hodet. Det er sant det de sier om at kroppen husker. Kroppen er huset arkivet står i.

Jeg sto med kappsaga og husket fuglekassene. Jeg var åtte eller ni, og faren min skulle lage fuglekasser en vinter, tre stykker, og jeg fikk være med i garasjen, og jeg var mest i veien, og han sa ikke mye, han sa: Hold her. Se her. Ikke der, her. Det var hele pedagogikken. Og så, da kassene var ferdige og hang i hagen, kom det en kjøttmeis i den ene i mars, og faren min ropte på meg, det gjorde han aldri, han ropte inn i huset: Kom hit! Og jeg kom springende og trodde det var noe galt, og så sto han ved kjøkkenvinduet og pekte, og det var meisen, som fløy inn og ut av hullet med strå. Vi sto der lenge og så på. Han sa: Den valgte vår. Det var tre kasser i den hagen og ti hager i det feltet, og faren min sa

den valgte vår, og jeg var ni år og forsto at det gikk an å bli valgt av en fugl og at det var stort.

Jeg husket eplekassa til Pran, den vi bygde om til hundeseng da valpen kom, og hvordan faren min hadde pusset alle kantene, lenge, mye lenger enn nødvendig, for en hund merker ikke flis, men han pusset til det var glatt, og jeg satt ved siden av og fikk holde pussepapiret, og ingen av oss sa noe, og det var en av de beste kveldene i barndommen min. Det er det som er så rart med den familien. De beste kveldene ligner taushet på avstand. Man må ha vært der for å vite at det var kjærlighet. Det er derfor jeg skriver det ned nå. Jeg var der. Jeg kan bevitne. Det var kjærlighet, hele veien, det var bare kledd i arbeidstøy.

Og jeg husket det stygge også, for hendene husker det med samme presisjon. Jeg husket at jeg sluttet å være med i garasjen en gang rundt fjorten, femten, da hemmeligheten min flyttet inn og tok all plassen, og at faren min aldri spurte hvorfor. Det gikk tretten år der vi ikke bygde noe sammen, ikke en fuglekasse. Ingen av oss sa noe om det da heller. Vi bare mistet verkstedet, sånn andre familier mister middagsbordet. Da jeg sto der nå i junikveldene og skrudde hans terrasse med hans verktøy, var det de tretten årene jeg skrudde igjen. Hvert bord var et år, og det gikk med flere bord enn år, og det var greit. Noen reparasjoner skal ha overmål.

* * *

Legene sa det gikk rett vei, og så, på femte dagen, gikk det feil vei, og det er sånn hjerter er, fikk vi lære, de forhandler.

Det var noe med rytmen. Flimmer, sa de, ikke uvanlig etter det han hadde vært gjennom, men han ble dårlig, fort, og de flyttet ham tilbake til overvåkning, og det ble et døgn der ingen sa noe sikkert, og sånne døgn er de lengste som fins. Mora mi og jeg satt på det

lysegrønne rommet, og det var da, i det døgnet, at hun begynte å snakke. Det var som om uvissheten løsnet noe som visshet hadde holdt på plass i førte år.

Hun fortalte om da de var nye, hun og faren min, om at han hadde ror henne ut på fjorden for å fri fordi han ikke fikk det til inne i et rom, det måtte være ute, det måtte være vann under, og så hadde han rodd og rodd og ikke fått det sagt der heller, tre kvarter der ute, sa hun, og til slutt hadde hun sagt: Du, hvis det er det jeg tror du skal spørre om, så er svaret ja, ro oss nå inn før vi blir liggende her hele natta. Og det var frieriet. Hun lo da hun fortalte det, og så gråt hun litt, og så lo hun igjen, og så sa hun: Folk tror han er kald, vet du. Folk har alltid trodd det. Men jeg skal si deg noe om far din. Da du flyttet til Oslo, kjørte han ned til kaia hver kveld den første høsten. Jeg vet ikke hva han gjorde der. Satt i bilen, tror jeg. Han sa han skulle sjekke fortøyninger. Ingen sjekker fortøyninger seksti kvelder på rad.

Jeg satt i det lysegrønne rommet og fikk vite ting om min egen familie som jeg hadde bodd atten år midt oppi uten å se. Det er kanskje det sykehus er til for, egentlig. Reparasjonen av faren min tok legene seg av. Resten av oss satt på venterommet og ble operert uten bedøvelse.

Utpå kvelden det verste døgnet fant jeg sykehuskapellet. Jeg lette ikke etter det, jeg lette etter en kaffeautomat som ikke var tom, og så sto jeg plutselig foran ei dør der det sto Stille rom, og jeg gikk inn, mest fordi det sto stille og jeg var utslitt av pip.

Det var et lite rom med fire stoler og et bord med en stein på og et elektrisk telys, brannforskriftene har nådd Vårherre også, og i vinduet et glassmaleri av ingenting spesielt, bare farger. Jeg satt der alene. Jeg er ikke troende, det skal være klart, jeg har fjorden, det har alltid holdt. Men jeg satt i det rommet, og etter en stund hørte jeg at jeg snakket halvhøyt, og det var ikke til Gud, det var til faren

min, som lå fire etasjer over meg og ikke kunne høre, og det var vel derfor det gikk an. Jeg sa: Du skal ikke få dø nå. Jeg er ikke ferdig. Jeg har akkurat begynt å bli kjent med deg, det tok tjue ni år å komme til startstreken, og hvis du tror du får lov å gå i mål nå, kjenner du meg dårlig, og det gjør du jo, det er det som er saken, du kjenner meg dårlig og jeg kjenner deg dårlig og vi har dårlig tid og du har verdens dårligste hjerte. Så du får skjerpe deg. Du får bli her. Det er bare sånn det er. Møt opp, far. Du har lært meg det eneste jeg kan: Møt opp.

Ei dame kom inn mens jeg satt der, min mors alder, hun nikket til meg og satte seg i motsatt hjørne med sitt, og vi sa ingenting til hverandre, men da hun gikk, la hun handa på skulderen min i forbifarten, ett sekund, og det er det fine med sånne rom. Der er berøring fra fremmede lov. Det burde vært flere rom med de reglene, spør du meg. Det burde vært et sånt rom i hver eneste by, for folk som ikke tror på noe, men som trenger et sted å si møt opp, far til et bord med en stein på.

Etterpå ringte jeg Even. Det er det man gjør, det er det gamle vennskap er til: folk man kan ringe fra sykehuskorridorer uten innledning. Han tok den på andre ringetone, og jeg sa det som det var, og Even, som mistet sin egen far da vi var tjuefire, hørte på alt, og så sa han det eneste kloke som fins å si, og han sa det på sitt vis: Du. Uansett hvordan dette går, så er du der. Det er det som skiller folk etterpå, har jeg funnet ut. Ikke hvem som sørget mest, men hvem som var der. Du sitter i en korridor med jævlige kaffe seks hundre kilometer hjemmefra. Du er der. Resten bestemmer ikke du. Så var han stille litt og la til: Og hils han. Faren din. Han lånte oss hengeren den gangen med flyttinga til Stavanger, helt uspurt, han bare sto der med hengeren. Sånne folk skal hilses.

Faren min og hengeren. Det visste jeg ikke engang. Man får vite alt om sin far den uka han holder på å dø, det kommer folk ut av

buskene med henger-historier, og alle historiene er like: Han sa nesten ingenting, og så sto han der med akkurat det som trengtes. Det er en måte å leve på. Det er kanskje den beste, jeg har ikke bestemt meg ennå. Man rekker visst aldri å bestemme seg før man står der selv med sin egen henger.

Den kvelden ringte jeg Eirik og sa et klokkeslett. Han landet neste formiddag.

* * *

Eirik i min barndoms hus. Jeg hadde sett det én gang før, i jula, men jula er unntakstilstand, alt er kostyme i jula. Dette var hverdag og krise, som er de to situasjonene der man ser hva folk er laget av, og Eirik var laget av det jeg trodde, men det var likevel noe eget å se det der, i det huset.

Han tok over kjøkkenet uten å spørre, på den måten som ikke er overtagelse, men avlastning. Han fant systemet til mora mi på to dager, hvor formene sto, hva som var hverdagskopper og hva som var de som aldri brukes, og da mora mi kom hjem fra sykehuset den første kvelden hans og det sto middag på bordet, ordentlig middag, med tilbehør, ble hun stående i døra og se på det, og så sa hun: Nei men. Nei men. Det var alt hun fikk fram, to ganger nei men, og Eirik sa: Sett deg, Solveig, du har sittet på pinnestoler i hele dag, og hun satte seg. Og jeg så mora mi bli servert i sitt eget hus av kjæresten til sønnen sin, og hun holdt seg i kanten av furubordet da hun satte seg, og jeg visste at dette kom hun til å fortelle søstera si om i telefonen i uker.

På dagene delte vi oss. Mora mi og jeg på sykehuset, Eirik hjemme eller i butikken eller, viste det seg etter hvert, på terrassen. Han kunne ikke skru, det vil si, han kunne det sånn som folk flest kan det, hvilket i min fars terminologi vil si ikke, men han kunne

bære og holde og rydde, og han lærte fort, og om kveldene jobbet vi der ute sammen, han og jeg, og det ble de fineste timene i de ukene. Det er noe med å bygge noe sammen med en man elsker, i ens fars system, med ens fars verktøy, mens ens far ligger og forhandler med rytmen sin ei mil unna. Man skrur ikke bare bord. Man skrur sammen noe annet også, noe det ikke fins navn på, men som holder vekta av det som kommer.

Den tredje dagen hans tok jeg ham med på sykehuset. Det var ikke opplagt. Faren min var fortsatt koblet til ting, og menn av hans årgang tar ikke imot besøk i sykeskjorte, det er verre enn nakenhet, det er svakhet med institusjonslogo på. Jeg spurte mora mi om hun trodde det gikk, og hun tenkte seg om og sa: Ja. Men la dem få være alene litt. Din far snakker bedre uten publikum, det vet du.

Så jeg gjorde noe av det rareste jeg har gjort: Jeg fulgte kjæresten min til døra til rommet til faren min, og så gikk jeg og kjøpte to kaffe jeg ikke trengte, og sto i korridoren og ventet, akkurat som utenfor garasjen i sin tid, det er alltid jeg som står utenfor når de to snakker, det er blitt et mønster i livet mitt og jeg aner ikke hva jeg synes om det.

De var der inne i tjue minutter. Da Eirik kom ut, var han rar i ansiktet, og jeg spurte hva de hadde snakket om, og Eirik sa: Terrassen. Han forklarte meg hele konstruksjonen. Bæring, spennvidde, hvorfor bjelkelaget ligger som det ligger. Jeg skjønnte kanskje en tredjedel. Og så, helt på slutten, sa han at jeg måtte passe på at du ikke tok for hardt i. Han sa: Han tar alltid for hardt i, den gutten, han tror ting skal koste for å telle. Og så så han ut av vinduet og sa at det var en uvane han hadde arva fra faren sin, og at faren hans hadde den fra sin far igjen, og at noen burde stoppe det der en gang, og at det like godt kunne bli deg. Sitat slutt. Så ba han meg sende inn mora di, for han ville høre nytt om katten til naboen.

Noen burde stoppe det der en gang, og det kan like godt bli deg. Fra en mann med slanger i armen til kjæresten til sønnen sin, tredje gangen de møttes. Jeg gikk nedover den lysegrønne korridoren med to kalde kaffe og skjønnte at faren min hadde holdt oversikt over meg hele livet, i smug, sånn han fulgte med på været og fjorden og rustne fortøyninger, og at han nå, når han trodde det kunne være siste sjansen, satte bort vedlikeholdet til den han stolte på. Det fins testamenter for sånt som hus og penger. Faren min satte opp sitt muntlig, på et sentralsykehus, og det eneste han testamenterte bort var meg.

I bygda gikk Eirik for øvrig rett inn, sånn han gikk rett inn overalt. Han ble med på butikken og lærte seg systemet, som er at handlelista er det minst viktige man har med seg, og andre gangen han var der alene, kom han hjem førti minutter forsinket fordi Karianne hadde tatt ham til fange ved frysedisken. Hun kaller meg Oslo-gutten, sa han, fornøyd som en unge med merke. Og Preben har sagt at hvis vi skal legge terrassebord til helga, så kommer han klokka ni, og at jeg skal holde meg unna kappsaga, men at jeg er brukbar på bæring. Jeg tror det var det peneste noen har sagt til meg på flere år. Brukbar på bæring. Det skal jeg ha på gravsteinen.

En kveld, vi holdt på med rekkverket da, spurte Eirik: Hva sa han egentlig, far din, da du kom ut til ham? Du har aldri fortalt det ordrett. Og jeg fortalte det ordrett, det er fort gjort, det var i stua, foran fjernsynet, og det tok fire setninger, og den siste var Sånn, og Eirik hørte på og skrudde ferdig bordet sitt, og så sa han: Vet du hva som er rart? Alle vennene mine i Oslo synes sånne fedre er triste. De har lest seg til at taushet er skade. Og så kommer jeg hit, og det står folk på døra hver kveld med skruer og krabbeteiner og middag i form, og ingen av dem har sagt et følelsesord i hele sitt liv, og jeg har aldri noe sted sett folk være så glade i hverandre. Jeg sier ikke at

det ene er bedre. Jeg sier bare at jeg tror kjærlighet er som vann. Den finner den veien som er åpen.

* * *

Den siste sykehusuka begynte faren min å spørre om terrassen, og da fikk vi et problem, for vi hadde bestemt at den skulle være hemmelig, og faren min er ikke en mann det er lett å hemmeligholde byggeprosjekter for.

Han spurte ikke rett ut, det ville vært mot reglementet hans. Han spurte i sideveier. Har dere fått regn der ute. Ligger presenningen. Står kappsaga inne, det blir dogg i den halle om natta hvis den står ute, det ruster i sporet først. Og jeg satt ved senga og løy til faren min for første gang siden tenåra, og det var en pussig følelse, for sist jeg løy sånn systematisk til ham, var det for å skjule den jeg var. Nå løy jeg for å skjule den jeg var blitt. Jo da, sa jeg, presenningen ligger. Kappsaga står inne. Det stemte jo. Jeg sa bare ikke at saga sto inne fordi den hadde vært i bruk til klokka elleve kvelden før.

Men han visste. Selvfølgelig visste han. Han hadde bodd i den bygda i seksti år, det fantes ikke den informasjonsstrøm han ikke var koblet på, og Karianne hadde vært på besøk hos ei tante på sykehuset og stukket innom og pratet i kjent stil, og etterpå sa mora mi at han hadde ligget og smilt en halvtime uten å ville si hvorfor. Han visste, og han visste at vi ville at han ikke skulle vite, og derfor lot han som ingenting, og vi lot som ingenting, og sånn bar hele familien på samme hemmelighet fra hver vår kant, som et flyttelass ingen ville innrømme at de holdt i. Det er den andre måten taushet virker på i den familien. Den kan skjule kjærlighet, det hadde jeg visst lenge. Men den kan også frakte den. Samme emballasje, du vet aldri hva som er i før du åpner.

Hjemme gikk mora mi og Eirik i kompaniskap, og det var et syn. De hadde funnet tonen over oppvasken den første kvelden og siden bare skrudd til. Hun lærte ham å lage komler, ordentlig, med duppe, og han fortalte historier fra Marihøna til hun måtte sette seg, og en kveld kom jeg inn fra terrassen og fant dem ved kjøkkenbordet over fotoalbum, og det var albumet fra nittitallet, og Eirik holdt opp et bilde av meg, ni år, i altfor stor redningsvest, skjevt klipt av en eller annen frisørtabbe, og han så på meg med et uttrykk jeg kjente igjen fra når ungene i Marihøna gjør noe uutholdelig søtt, og jeg sa at det bildet skal tilbake i albumet og aldri opp igjen, og mora mi sa: Neivel, og ga ham to til.

Senere den kvelden, da Eirik var i seng, ble jeg sittende med henne på kjøkkenet. Hun satt med kaffen sin, den hun aldri drakk ferdig, bare varmet opp igjen i mikroen tre ganger til den var udrikkelig og så lagde ny, og hun sa: Jeg må si deg en ting. Da far din ble kjørt, i ambulansen, så satt jeg framme, og jeg hørte at han sa noe der bak, og jeg trodde han snakket til ambulansefolkene. Men etterpå sa hun som satt hos ham, at han hadde sagt navn. Han ramset navn. Mitt, og ditt, og søstera mi, og han Eirik sitt. Hun sa folk gjør det, når de er redde. De teller det de har. Og så så mora mi på meg over koppen og sa: Du var med i regnskapet, du. Begge to var dere. Jeg tenkte du skulle vite det, for han kommer aldri til å si det sjøl, og jeg begynner å bli lei av alt som ikke blir sagt i dette huset, jeg har vært lei av det i førti år, men jeg begynte med han og da får jeg stå løpet ut.

Han ramset navn. Jeg gikk opp den trappa den kvelden og la meg ved siden av Eirik i gjesterommet, dobbeltseng nå, mora mi hadde byttet ut de to enkeltsengene den våren uten kommentar, det var hennes måte å si noe på, møbler var alfabetet hennes. Og jeg lå der og tenkte på faren min i ambulansen, redd for første gang i sitt voksne liv, og hva han gjorde med redselen: Han telte oss. Han

gjorde oss opp som status, som lager. Og jeg lå i den nye dobbeltsenga og skjønnte at jeg gjør det samme, jeg har alltid gjort det samme, når flyet rister eller telefonen ringer på feil tidspunkt, så ramser jeg. Det er ikke bønn, vi er ikke sånne folk. Det er inventarliste. Det er det nærmeste denne slekta kommer å folde hendene, og det får holde, for det holder.

* * *

Faren min vant forhandlingene, den gangen. Rytmen la seg, tallene hans krøp riktig vei, og etter to og en halv uke sa de det vi hadde sluttet å planlegge for: Han kunne komme hjem.

Vi sa ikke noe om terrassen. Det var avtalt uten avtale, mora mi og Eirik og jeg, ingen av oss hadde sagt det høyt, men alle visste at han ikke skulle få vite noe før han sto der. Vi hadde gjort ferdig dekket, rekkverket, trappa ned mot bærbuskene, alt etter tegningene hans, som ikke var tegninger, men en skisse på baksida av en fraktseddel med fire mål og ett ord, «vestvendt», og der skissa sluttet, hadde jeg gjettet meg til resten ved å tenke: hva ville han gjort. Det er en metode. Man kommer langt med den. Man kommer lenger med den enn med de fleste tegninger.

Blyanten og tommestokken hans, de som hadde ligget på bjelkelaget siden han datt, la jeg i verktøykassa den siste kvelden. Det var det siste jeg gjorde. Å rydde åstedet. Nå var det ikke noe åsted lenger, nå var det en terrasse.

Mora mi kjørte ham hjem fra sykehuset, og Eirik og jeg sto i gårdsplassen som en æresgarde på to, og faren min kom ut av bilen forsiktig, sånn han var blitt, med den nye forsiktigheten som var det eneste sykehuset hadde sendt hjem som ikke var ham. Han sto litt og fikk beina under seg. Så så han bort på huset, og han skjønnte det med en gang, selvfølgelig gjorde han det, han så det på et halvt

sekund, sånn han så alt: at presenningene var borte, at stabelen med bordkledning ikke lå der lenger, at det var noe vestvendt og ferdig der borte i kveldssola.

Han sa ingenting. Han gikk rundt hjørnet, og vi gikk bak ham, alle tre, i prosesjon, ingen sa et ord, det var i den familien fullstendig naturlig at fire voksne mennesker gikk i stillhet rundt et hus. Og så sto han der. Terrassen lå i full ettermiddagssol, og fjorden lå nedenfor og blånet, og de fineste bordene, de uten kvist, lå ved døra, der hun skulle sitte.

Faren min gikk opp de tre trappetrinnene, sakte. Han gikk ut på dekket. Han stampet forsiktig med foten, én gang, kjente etter svikt, det var ingen svikt. Han gikk bort til rekkverket og la handa på det og så utover fjorden sin. Han sto der lenge. Vi sto nede på plenen, og mora mi holdt meg i den ene armen og Eirik i den andre, hun hadde tatt en arm hver, og faren min snudde seg mot oss, og han så på meg, og han sa:

Sånn.

Og så, og det hadde ingen av oss regnet med, så sa han én setning til. Han så på bordskjøtene, på annenhver skjøt på annenhver bjelke, og så sa han: Du har til og med lagt om skjøtene sånn som jeg gjør det, og det har jeg aldri lært deg. Så du må ha sett det en gang. Du må ha fulgt med likevel, du som alltid sto og så en annen vei.

Det er den lengste talen faren min har holdt til meg i hele mitt liv. Og hvis noen spør hva som var den definerende hendelsen det året, så var det ikke infarkt, ikke ambulansen, ikke det lysegrønne rommet. Det var det der. En mann på en terrasse som ser på skjøtene dine og skjønner at du elsket ham hele tida, du også, at du sto der alle årene og så en annen vei og fulgte med likevel. Vi ble aldri en familie som sier sånt. Men fra den dagen visste alle i den

gårdsplassen at det var sant, og det holder. Det holder lenger enn folk tror.

* * *

Vi ble der ei uke til. Faren min og Eirik gikk med gjerdet, det evige gjerdet, som visstnok hadde stått på planen siden jula for to år siden, og jeg hørte dem borte i skogkanten, ikke ordene, bare tonefallet, spørsmål, svar, latter en gang i blant, faren min sin latter, og jeg sto ved kjøkkenvinduet med kaffe og telte. Toogtjue, treogtjue.

Siste kvelden satt vi på terrassen alle fire. Mora mi satt på de fine bordene, uten å vite det, eller kanskje visste hun det, mødre vet mer enn de melder. Faren min tok en halv kopp kaffe, mer fikk han ikke lov til nå, og han satt i den nye stolen med fjorden bak seg, og på et tidspunkt, midt i stillheten, sa han til Eirik, uten forvarsel: Han der. Han nikket mot meg. Han der ville aldri holde i bordet da han var liten. Han skulle bare stå og se. Jeg trodde han kjeda seg. Så flytter han til Oslo og blir flyttemann og kommer hjem og legger dekke som en tømrer. Så da har jeg tenkt på det sånn, at det fins to måter å lære bort på. Enten holder ungen i bordet, eller så står han og ser. Man skal ikke bry seg med hvilken. Man skal bare sørge for at det er noe å se på.

Ni setninger. Jeg talte dem den også, det er en uvane jeg har, jeg teller setningene til faren min som andre teller sjeldne fugler. Ni setninger i ett strekk, det var norgesrekord i den familien, og Eirik satt ved siden av ham og nikket og var lur nok til å ikke svare med mer enn to.

Da vi kjørte neste morgen, sto de på tunet begge to, og faren min gjorde det han alltid gjør når noen reiser, han løftet handa til brysthøyde og holdt den der, det er vinkinga hans, et halvt tegn,

resten får man tenke seg til. Men i speilet, da vi rundet svingen ved postkassene, så jeg at han ikke gikk inn. De ble stående, han og mora mi, og så gikk de ikke mot døra, de gikk rundt hjørnet, mot vest, mot terrassen, og det var det siste jeg så før grana tok dem: faren min på vei ut på dekket sitt, med handa på det nye rekkverket, i morgensol.

Han fikk elleve år til. Det visste vi ikke da, man vet aldri sånt, og det er meningen at man ikke skal vite det. Men jeg vet hva han brukte dem til, for mora mi rapporterte hver søndag: Han satt der ute. Vår, sommer, langt utover høsten, med for tjukk jakke og for tynn kaffe, satt han på terrassen sin og så på fjorden. Og hver gang noen kom på besøk og sa at det var et fint dekk, svarte han det samme, ordrett det samme, mora mi imiterte det til slutt: Det er gutten som har lagt det. Jeg rakk bare bjelkelaget.

Det er gutten som har lagt det. Jeg fikk aldri høre ham si det selv, han sa det bare når jeg ikke var der, og det er som det skal være i denne familien, vi roser hverandre utelukkende bak ryggen, det er et system, det også, og det virker, for alt kommer fram til slutt. Alt kommer fram over en fraktseddel, en skjøt, en halv kopp kaffe. Man må bare stå og se. Man må bare følge med, også når man ser en annen vei.

* * *

Det er en ting til, og så er jeg ferdig med denne historia.

Da vi kom hjem til Oslo den sommeren, var jeg annerledes, og det tok meg måneder å skjønne på hvilken måte. Det var ikke det åpenbare, ikke det at jeg ringte hjem oftere, selv om jeg gjorde det, onsdager nå også, ikke bare søndager, jeg hadde funnet ut at det gikk an å ringe en far på en onsdag, det hadde han selv lært meg året

før uten at noen av oss visste at det var undervisning. Det var noe annet. Det var at dødsangsten hadde byttet side.

Jeg hadde alltid vært redd for døden på egne vegne, sånn i det stille, sånn alle er. Nå var jeg redd på andres. Det er det voksenlivet er, tror jeg, det er datoen da frykten snur, da du slutter å være den det kan skje noe med og blir den som står igjen. Jeg lå våken om nettene den høsten og hørte på at Eirik pustet, og regnet på ting jeg ikke hadde bedt om å få regne på: Faren min var femtiåtte. Bestefaren hans ble syttito. Eirik var fire år eldre enn meg, hvilket i den svarte matematikken som bedrives klokka fire om natta betyr fire år alene i den andre enden, hvis alt går som statistikken vil. Det er en jævlige regneart, og den har ingen praktisk verdi, og jeg anbefaler ingen å begynne med den, for den lar seg ikke avslutte. Den kan bare avbrytes. Eirik lærte meg å avbryte den. Han våknet en natt og så på meg og skjønnte hvor jeg var, og han sa, tjukk av søvn: Du regner igjen. Kutt ut. Ingen av oss skal noe sted i natt. Det er det eneste regnestykket som fins, det går fra kveld til morgen, og det går opp. Sov.

Ingen av oss skal noe sted i natt. Man kan bygge et helt liv av setninger på den størrelsen. Det er det jeg har gjort, ser jeg nå, når jeg ser meg tilbake. Jeg har ingen store sannheter å bo i, jeg har en pose småstein: Det er gutten som har lagt det. Brukbar på bæring. Den valgte vår. Møt opp. Ingen av oss skal noe sted i natt. Jeg går med dem i lomma, og når det blåser, tar jeg dem opp og veier dem i handa, og de holder. Småstein holder. Det er berg de er av.

Og terrassen står der ennå. Jeg var der i fjor og stampet i dekket, én gang, forsiktig, sånn han gjorde. Ingen svikt. Skjøtene ligger annenhver på annenhver, og virket har grånet sånn impregnert virke gråner, verdig, som en som har bestemt seg for å slutte å farge håret. Mora mi sitter på de fine bordene om somrene, på plassen sin ved døra, og vet det kanskje, og sier det ikke, og sånn skal det være.

Noen konstruksjoner bærer mest når ingen snakker om hva de bærer.

TRETTITRE

Det som ble igjen

Det fins ingen skademeldingsskjema for sånt som dette. Det er det første jeg har å si om det året. Jeg har fylt ut skademeldinger halve livet, tre gjennomslag, hva som ble skadet, hvor, under hvilke omstendigheter, og det fins ikke det skjemaet som har rubrikker nok for to menn som var glade i hverandre i åtte år og så ikke fikk det til lenger. Man får ordne papirene selv. Dette er papirene.

Vi gikk fra hverandre i mai, Eirik og jeg, etter åtte år og to leiligheter og en pandemi, og det var ingen som var utro og ingen som løy og ingen som drakk, og det er den vanskeligste sorten. Når det fins en forbrytelse, fins det en historie å fortelle, folk nikker, de skjønner, den jævelen, si. Men vi hadde ingen jævel å by på. Vi hadde bare to folk som ville hverandre vel og litt etter litt ville det fra hvert sitt rom. Prøv å fortelle det på en fest. Folk ser på deg som om du har avbrutt en god film midtveis av vranghet. Men dere hadde det jo fint, sier de. Ja, sier jeg. Det hadde vi. Det var ikke det det sto på.

Jeg skal prøve å fortelle det ordentlig, i riktig rekkefølge, selv om sånt ikke har noen riktig rekkefølge, det har bare en slutt som lyser bakover og farger alt som var.

* * *

Hvis jeg skal sette en dato på begynnelsen av slutten, og det skal man ikke, men jeg gjør det likevel, så var det en søndag i februar

året før, da Eirik la avisa fra seg midt i søndagsrutinen og sa: Kan vi snakke om framtida?

Det er en setning med to nivåer, som all viktig tale i et samliv. På overflaten er den en invitasjon. Under er den en rapport: Vi snakker aldri om framtida, og jeg har merket det lenge, og nå har jeg tenkt ferdig alene og kommer til deg med saken ferdig utredet, og det burde uroe deg.

Eirik ville framover. Det var ikke nytt, det hadde ligget i ham hele tida, sånn det ligger i folk fra ordentlige familier, en grunninnstilling om at liv skal ha retning, at man er på vei et sted, at neste stasjon skal annonseres i god tid. Han ville ut av toromsen. Han ville ha hus, eller i det minste rekkehus, gjerne Nesodden, det gikk ferge, han hadde sett på ferga som andre ser på reisebrosjyrer. Og han ville, og nå kommer det store, han ville ha unger. Fosterhjem, sa han. Vi to. Han hadde lest om det, lenge, i smug, sånn jeg en gang leste andre ting i smug, det er visst det man gjør i et samliv, leser sitt eget i skjul og velger tidspunkt for framleggelsen. Han hadde til og med vært på et informasjonsmøte. Alene. Det gjorde vondt på en presis liten måte, det der. Han hadde sittet på et informasjonsmøte alene og hørt om unger som trenger folk, og så hadde han gått hjem til mannen sin og sagt ingenting, i tre måneder, fordi han visste hva ansiktet mitt kom til å gjøre.

Og ansiktet mitt gjorde det. Jeg kjente det selv, innenfra, hvordan det stengte, rullegardin ned, butikken safes. Jeg sa ikke nei. Jeg sa noe verre, jeg sa: Vi får se. Jeg sa: En dag, kanskje. Jeg sa: Kan vi ikke ha det som vi har det litt til? Og Eirik så på meg lenge, og så nikket han og tok opp avisa igjen, og det var det. Det var hele krisa. Ingen hevet stemmen. Vi spiste egg. Men noe hadde blitt sagt og noe hadde blitt hørt, og begge deler var andre ting enn ordene.

Jeg har brukt år på å skjønne hva det var i meg som stengte, og jeg skal ikke late som jeg er ferdig med regninga, men noe av det

kan jeg gjøre rede for. Det var ikke ungene. Unger er det beste jeg vet, jeg var på god vei til å bli sånn manns-tante for halve Marihøna, det var meg de ville ha til å bygge ting når vi var på sommerfestene. Det var det andre. Det var framtida som sjanger. Jeg kommer fra folk som ikke planla, som ikke våget å planlegge, som satte poteter og så an været. Og så hadde jeg mine egne år på toppen, årene i skapet, da framtid var noe jeg aktivt ikke tenkte på, for enhver framtid jeg kunne se for meg fra det skapet var enten løgn eller katastrofe, så jeg lærte meg å leve i presens, det var overlevelse, det var lurt da. Det er det som er felle med overlevelsesstrategier. De sier ikke fra når faren er over. De blir sittende ved rattet.

Eirik planla framover fordi han var elsket som barn. Jeg planla ikke fordi jeg var redd som barn. Og i åtte år hadde de to systemene bodd sammen og dekket for hverandre, hans retning, min tilstedeværelse, han dro oss framover, jeg holdt oss her, og det hadde vært et helt samliv, det hadde vært et godt et. Men så kom det året da alt sto stille, hele verden i presens, og da var det ikke bruk for den som holdt oss her lenger. Her var alt som fantes. Og den som ville framover, sto og stanget i en stengt dør i en toroms på Tøyen, med mannen sin som dørvakt.

* * *

Pandemien skal ha sitt eget avsnitt, for den var med i dette, ikke som årsak, men som forsterker. Den var det for alle, tror jeg. De som skulle vært sammen, ble mer sammen, og de som skulle gått fra hverandre, fikk det bevist.

Marihøna stengte, og Eirik satt i stua med hodetelefoner og hadde samlingsstund på skjerm med treåringer, det er det mest rørende og mest meningsløse jeg har vært vitne til, en voksen mann som synger Hjulene på bussen inn i en laptop mot tretten frosne

småbilder. Lageret mitt, jeg hadde begynt på lager da Ståle solgte firmaet, permitterte i to runder, og jeg gikk hjemme i ukesvis med dagpenger og skjermtretthet på andres vegne. Vi var to voksne menn i femtito kvadrat med hver vår uro og ingen steder å gjøre av den. Vi gikk turer. Herregud, som vi gikk turer. Hele Oslo gikk turer det året, byen var full av par som gikk og gikk som om de lette etter noe de hadde mistet på veien, og det var akkurat det de gjorde, alle sammen.

Femtito kvadrat med to bekymrede menn i, det gjør noe med et hus. Vi utviklet soner uten å avtale det, han hadde stua til klokka tolv, jeg hadde den etterpå, han hadde hodetelefoner til jobb, jeg hadde kjøkkenet og balkongen, som var halvannen kvadratmeter og vendt mot bakgården, og der sto jeg det året og lærte meg å være ute uten å gå noe sted, det skulle vise seg å bli nyttig kompetanse senere i livet, jeg visste det bare ikke da.

Vi hamstret ikke dopapir, det skal vi ha, men vi hamstret hver på vårt vis. Eirik hamstret prosjekter, det var surdeig, selvfølgelig, hele det landet luktet surdeig det året, og så ble det verre, det ble spirekasser i vinduskarmen og et vevkurs på nett og en periode med kefir som jeg fortsatt ikke er ferdig med å tilgi, det sto krukker og gurglet i kjøkkenet vårt som noe fra en billig skrekkfilm. Og jeg hamstret taushet. Jeg satt på den vesle balkongen med kaffe og så ned i en bakgård der en pensjonist luftet en hund fire ganger om dagen, samme runde, rundt et tørkestativ, og jeg kunne sitte der en time av gangen, og når Eirik spurte hva jeg tenkte på, sa jeg ingenting, og det var sant, og det var det som var galt. Det fantes en gang en tid da jeg fortalte ham alt jeg ikke fortalte noen andre. Nå satt jeg og øvde meg på alenehet mens jeg ennå var to. Kroppen vet sånt før hodet. Kroppen begynner pakkinga i god tid.

Det var på en av de turene, langs Akerselva i november, at Eirik sa den setningen jeg siden har målt mye annet mot. Vi hadde gått i

taushet en stund, ikke vond taushet, trodde jeg, bare taushet, og så sa han, ut i lufta, uten adresse: Jeg har begynt å glede meg til turene er ferdige. Jeg spurte hva han mente. Han var stille lenge, og så sa han: Før gledet jeg meg til dem. Nå gleder jeg meg til de er gjort. Det er det som har skjedd med oss, tror jeg. Vi er blitt noe man får gjort.

Vi gikk hjem og lagde middag og så på noe og la oss, og ingenting mer ble sagt den kvelden, og alt var egentlig sagt. Noe man får gjort. Åtte år, og så ender man som et ærend.

* * *

Vi prøvde, det skal stå her, vi prøvde ordentlig. Vi var ikke sånne som lot det skure. Vi gikk til og med i parterapi, og det er et kapittel for seg, og jeg skal fortelle det, for det er både det dyreste og det morsomste jeg har vært med på i sorgens verden.

Terapeuten het Unn og holdt til i et kontor på Majorstua med to like stoler og en boks med papirlommetørklær plassert nøyaktig midt mellom dem, demokratisk snufsing, og hun var god, det skal hun ha, hun var vennlig og nådeløs på samme tid, som en bilkontroll. Første time brukte hun på å la oss fortelle om hvordan vi møttes, det er visst standard, man skal begynne i gullet, og vi fortalte om trappa og platene og lo begge to, og Unn så på oss og sa: Dere er klar over at dere fortsatt er glade i hverandre? Og vi sa ja, det er derfor vi er her, vi vil finne ut om det holder. Og Unn sa noe jeg har tenkt mye på siden. Hun sa: Kjærlighet er sjelden problemet. Folk tror de kommer hit for lite kjærlighet, men de kommer for retning. To folk kan elske hverandre av full kraft og være på vei til hver sin adresse. Da hjelper det ikke hvor mye drivstoff dere har. Da er spørsmålet bare hvem som skal snu, og hva det koster den som snur.

Vi hadde åtte timer hos Unn. Vi gjorde øvelsene. Vi satt med hver vår lapp og skrev hvor vi så oss selv om fem år, klassikeren, og så skulle vi lese høyt, og Eirik leste sitt, og det var hus og unger og en hund og søndager med matpakker på tur, det var et helt fungerende liv han hadde stående ferdig på lager, det var bare å bestille. Og så leste jeg mitt, og på min lapp sto det, og jeg hørte selv hvor tynt det var i det rommet: Sammen med Eirik. Mer hadde jeg ikke skrevet. Unn spurte: Hvor da? Og jeg visste ikke. Hun spurte: Med hvem rundt dere? Og jeg visste ikke. Hun var stille litt, og så sa hun, vennlig, det var det verste, hun sa det vennlig: Du har skrevet et svar med bare én opplysning i. Han er stedet ditt. Men et menneske kan ikke være et sted for et annet menneske over tid. Det er for stor jobb for en person. Det er derfor folk bygger hus og lager familier, det er for å fordele vekta.

Han er stedet ditt. Jeg satt på et kontor på Majorstua og fikk hele min kjærlighets arkitektur tegnet opp på tretti sekunder av ei dame med papirlommetørklær, og hun hadde rett. Jeg hadde gjort Eirik til det Pran var, til det fjorden var, til det stedet der jeg slapp å være redd, og så hadde jeg satt meg til ro der, endelig framme, mens han sto ved siden av og ventet på at vi skulle gå videre sammen, for han var ikke framme, han var ikke et sted, han var et menneske med egne føtter.

Etter åttende time spurte Unn om vi ville ha flere, og vi så på hverandre, og det var Eirik som sa det høyt, han sa: Jeg tror vi er ferdige. Ikke sånn ferdige. Sånn at nå vet vi. Og Unn nikket og sa at det var et av de beste utfallene hun visste om, at folk gikk fra henne med visshet i stedet for våpenhvile, og at vi kom til å skjønne det om noen år. Så tok hun seg betalt, det skal hun også ha, visshet koster elleve hundre kroner timen, og det er billig, regnet i hva uvisshet tar.

Det tok et halvår til, for sånt tar den tida det tar. Man går ikke fra hverandre den kvelden sannheten kommer, man går fra hverandre når begge har båret den lenge nok til at armene er vant til vekta. Vi hadde en god vinter, det er det ingen som tror på, men det er sant, vi var snillere med hverandre den siste vinteren enn på lenge, det er sånn det gjør seg klart til å dø, samliv, det blir mildt til slutt, som februar kan bli mildt, og alle vet hva det mildværet betyr for snøen.

Samtalen, den endelige, tok vi ved kjøkkenbordet en tirsdag i mai, og det var Eirik som begynte, det ble hans jobb, sånn det hadde vært hans jobb å si kan vi snakke om framtida, det er alltid en i et forhold som må være den som sier tingene, og den andre får den letteste og feigeste rollen, som er å vente på det. Han sa: Du vet hva jeg skal si nå. Jeg sa ja. Han sa: Skal jeg si det likevel? Jeg sa ja, for jeg tenkte at en av oss burde høre det høyt, og jeg visste at jeg ikke kom til å klare å si det selv, ikke fordi jeg ikke mente det, men fordi stemmen min ikke hadde noe sted å gjøre av seg.

Så sa han det. Han sa: Jeg elsker deg, og jeg er ferdig. Jeg har prøvd å finne en versjon der begge deler ikke er sant samtidig, og den fins ikke. Du er det beste mennesket jeg kjenner, og jeg kommer til å bli gammel og fortsatt mene det, og jeg kan ikke bo mer i et liv som står stille. Jeg vil ha unger i huset. Jeg vil ha kaos og matpakker og gummistøvler i gangen, og jeg er trettisju, og du vil det ikke, og du kommer kanskje til å ville det en dag, men jeg kan ikke sette livet mitt på vent mens du bestemmer deg, for da kommer jeg til å begynne å hate deg, og du fortjener ikke å bli hatet av meg. Du fortjener å bli husket sånn som du er.

Jeg satt med koppen min. Kaffen ble kald i den, som hos mora mi. Og det eneste jeg fikk sagt, etter lang tid, var: Jeg skulle ønske jeg var laget annerledes. Og Eirik, som gråt nå, han gråt alltid åpent,

det var noe av det første jeg elsket ved ham, sa: Ikke si det. Du er ikke laget feil. Vi er bare laget til forskjellige hus. Jeg trodde i mange år at jeg kunne bli din sort, og du trodde du kunne bli min, og det er ingen skam å ha prøvd i åtte år. Det er lenger enn de fleste prøver noe som helst.

Så satt vi der. To menn ved et kjøkkenbord i en by, blant tusen kjøkkenbord i den byen der samme samtale ble tatt det året, og utenfor gikk trikken, og oppe hos naboen gikk en vaskemaskin inn i sentrifugering, og verden brydde seg ikke, og det skal den ha, verden, den lar folk holde på med sitt. Vi ble sittende lenge. Til slutt strakte Eirik handa over bordet, og jeg tok den, og vi ble sittende sånn også, og hvis noen hadde sett inn vinduet, ville de trodd de så to som holdt sammen. Og det var det de så. Man kan holde sammen om en avslutning også. Det er det siste man gjør sammen, og vi gjorde det ordentlig, for vi hadde aldri gjort noe uordentlig, vi to.

* * *

Så kom delinga, og her har jeg fagkunnskap, og fagkunnskapen hjalp meg ikke en dritt.

Jeg hadde båret ut hundre samliv. Jeg visste nøyaktig hvordan det gjøres, hvem som skal ha kartongene med dobbel bunn, hvordan man pakker glass, hva man gjør med det som er felles og udelelig. Jeg hadde stått i andres stuer og hørt på hvem kjøpte den-kranglene med profesjonell døvhets. Og så sto jeg i min egen stue, vår egen, og skulle dele et bo, og hendene kunne alt og resten av meg kunne ingenting.

Vi krancla ikke om tingene. Vi hadde ikke det i oss, og dessuten var tingene aldri poenget, det er de aldri, tingene er bare der kjærligheten har satt seg fast i materie, og det er derfor folk krancler om dem, de krancler om hvem som skal få beholde beviset. Vi delte

rolig, over to kvelder, med lister, Eirik lagde lister, selvfølgelig, og de fleste tingene visste selv hvor de hørte hjemme. Platene hans. Verktøyet mitt. Bøkene gikk etter navnetrekk og skjønn. Sofaen ville ingen av oss ha, den var kjøpt til det livet som nå ble avlyst, og den endte hos Vibeke, som sa, da hun hentet den: Dere er de eneste jeg vet om som klarer å skilles sånn at møblene fortsatt er i familien.

To ting sto det om, og ingen av dem ville noen av oss ta, det var det det sto om. Den ene var vinterjakka, den han kjøpte til meg den første høsten. Jeg mente den var hans på en måte, siden den var hans påfunn, hans måte å si det han sa. Eirik så på meg som på en treåring med feil ende av spaden og sa: Det er en jakke i din størrelse, kjøpt til deg, fordi du fryser. Den skal være der du er. Det er hele funksjonen dens. Så jakka ble med meg, og den ligger i skapet ennå, og det er sant som jeg skrev et annet sted, dun holder lenger enn det meste.

Den andre var den gule lappen. Skademeldinga fra Sagene, gjennomslagskopien, den som hadde hengt på kjøleskapet i åtte år med magnet, kvitteringa, vi møttes i en skade. Vi sto foran kjøleskapet den siste pakkekvelde, og ingen av oss tok den, og til slutt sa Eirik: Ta den du. Jeg spurte hvorfor. Han sto lenge, og så sa han, og det er det siste store han sa meg mens vi ennå bodde under samme tak: Fordi du kommer til å trenge bevis. Jeg kommer til å huske oss riktig uansett, det er sånn jeg er laget. Men du, du kommer til å sitte en natt om noen år og lure på om du drømte det, om noen faktisk har elsket deg sånn. Og da skal du ha papiret. Det er derfor man har kvitteringer, det er ikke for de gode dagene, det er for tvilen.

Jeg har lappen i en bok i hylla. Jeg skal ikke si hvilken bok, for det er min sak, men det er en bok jeg tar ut av og til, og lappen ligger der, gul og falma, Bytransport Vestli AS, skadetype: knust, og

han fikk rett som alltid. Det kommer netter da man lurer. Og da har jeg papiret.

Og så var det planten. Den grønne, den som tåler alt, den han reddet fra den første leiligheten sin, den som hadde stått i vindu etter vindu i alle våre år og bare vokst og aldri klaget, den eneste av oss tre som aldri hadde en dårlig periode. Vi sto foran den, og Eirik sa: Du har drept fire kaktuser på åtte år. Jeg sa: Det er dokumentert at det var trekken. Han sa: Det var deg. Og så delte vi den, bokstavelig, han hentet kniven og delte rotklumpen i to, det kan man med sånne planter, det er derfor de overlever alt, de lar seg dele, og han pottet opp den ene halvparten i en plastpotte fra kjelleren og ga den til meg med beskjed om vanning annenhver uke og ellers fred. Den står i vinduet mitt mot gårdsrommet nå. Hans halvpart står på Nesodden. Det er samme plante. Den vet ikke at det gikk som det gikk, den bare vokser videre på to adresser, og jeg vannet min halvdel annenhver søndag, etter at mora mi har ringt, og hvis noen vil ha et bilde på hva som faktisk skjer med kjærlighet når folk går fra hverandre, så er det ikke noe som dør. Det er en rotklump som deles med kniv og settes i hver sin karm.

* * *

Å fortelle det til folk var et eget arbeid, og det arbeidet fins det heller ingen skjemaer for.

Mora mi tok det som mora mi tar alt, med et halvt sekunds stillhet der jeg hørte henne flytte det inn i systemet sitt, og så praktisk omsorg i tre ledd: Har du et sted å bo. Spiser du. Skal jeg komme. Men det som satte seg i meg, var faren min. For da hun skulle si hils, hørte jeg at telefonen skiftet hånd, det skjedde aldri, telefonen var hennes departement, og så var det stemmen hans der, direkte i øret mitt, og han sa: Det er meg. Jeg sa ja. Det ble stille litt.

Og så sa faren min: Sånt her ordner seg ikke. Så det skal jeg ikke si. Men det går an å leve godt likevel. Jeg har sett folk gjøre det hele livet. Du er av sånne folk. Og så, før jeg rakk å svare: Her er mor di igjen. Og så var han borte, tilbake til stolen sin, og mora mi kom på og lot som ingenting, men jeg hørte det på henne, hun hadde stått ved siden av og hørt hvert ord, og hun var like forbløffet som meg, hun bare skjulte det bedre.

Sånt her ordner seg ikke, men det går an å leve godt likevel. Det er det eneste faren min noen gang har sagt meg om kjærlighet, og det er det sanneste jeg har hørt om emnet fra noe hold, medregnet Unn til elleve hundre timen og samtlige diktere jeg har lest siden. Han hadde spart i tretti år og så betalte han alt på en gang, i én telefon han selv ba om å få.

Yusuf fikk vite det i lunsjen på lageret, og han la fra seg skiva, det er stort, Yusuf legger ikke fra seg mat, og han sa: Så leit. Han var god, han. Og så var han stille en stund, og så sa han: Broren min i Göteborg skilte seg i fjor, femten år, du husker han. Jeg spurte hvordan det gikk med ham. Yusuf tenkte seg om og sa: Første året lå han under. Nå har han fugler. Jeg sa fugler? Og Yusuf sa: Fugler. Han begynte å legge merke til fugler. Det er visst det som skjer med menn på vår kant av livet når det rakner, sa han, kona borte, ungene store, og så en dag står de ved et vindu og ser en fugl ordentlig for første gang på førti år, og så er de i gang. Han sa det som en advarsel, tror jeg. Det ble en profeti. Men det visste ingen av oss da, og fugebrettet mitt hører uansett hjemme i en annen bok.

De felles vennene delte seg omtrent som forventet, det er som med platesamlinga, folk sorterer seg dit de alltid egentlig hørte hjemme, og jeg mistet flere enn ham, for han var limet i det laget, det hadde jeg alltid visst. De som ble igjen hos meg, var de stille: en kollega, et par gamle naboer, Even, som ikke er stille, men som er min, det er noe annet. En periode var jeg bitter for fordelinga, og så

tenkte jeg på hva Unn ville sagt, at folk ikke er inventar, og at de som gikk til ham, aldri var mine, de var lånt fra hans bo hele tida. Man merker det først når boet deles, hva som sto på hvem sin liste innerst inne. Det gjelder folk som ting. Det gjelder det meste.

* * *

Den siste natta i leiligheten sov ingen av oss, og vi ga opp hver for oss omtrent samtidig, klokka to, og møttes i stua som to innbruddstyver i eget hjem, og Eirik sa: Skal vi bare stå opp? Og vi sto opp, midt på natta, og kokte kaffe, og så sa han: Vi tar den. Jeg visste hvilken. Han fant fram Blood on the Tracks, den med hakket fra Sagene-trappa, og satte den på lavt, og vi satt i hver vår ende av sofaen som ikke lenger var vår, den skulle til Vibeke om ni timer, og hørte på hele plata i mørket, og da nåla kom til hakket, i tredje spor, hoppet den, sånn den hadde hoppet i åtte år, samme lille stotring på samme sted, og Eirik sa, ut i mørket: Der er vi. Og jeg sa: Der er vi. Et hakk i en sang. Noe som hoppet på samme sted hver gang, og som vi hadde spilt likevel, i alle år, fordi resten av plata var så bra.

Det er den siste timen jeg regner som vår. Ikke fortauet dagen etter, ikke klemmen, det var etterarbeid. Men den timen i sofaen, klokka to på natta, med kald kaffe og hakkete Dylan, da var vi fortsatt oss, helt til siste spor, og vi visste det begge to, og derfor sa vi ingenting mer, for det som er ferdig, skal få være ferdig i fred.

* * *

Flyttedagen var en lørdag i juni, og Yusuf kom med varebilen, gråere i skjegget nå, formann på ny jobb, ungene store, og han hadde med eldstemann, Bilal, atten år og sterk som faren, og det var Bilal som bar mest den dagen mens Yusuf og jeg tok oss av det

ømtålige. Vi bar mitt ut av vårt. Det er annerledes enn å bære andres, det har jeg sagt, men jeg skal si hvordan: Det er som å være begravelsesagent i eget følge. Man kan håndverket, og håndverket bærer en gjennom dagen, og så står man der etterpå og skjønner at det var ens eget som ble båret.

Eirik var der. Vi hadde diskutert om han skulle være borte, det er visst vanlig, men vi var ikke vanlige, og han lagde kaffe til bærerne og sto i døra og krysset av på sine egne lister, og da den siste kassa var nede, fulgte han meg ut på fortauet. Yusuf og Bilal satt i bilen og var taktfullt opptatt av telefonene sine. Og Eirik og jeg sto på det fortauet der vi hadde stått tusen ganger med handleposer og paraplyer og fulle venner og én gang et juletre, og han sa: Så. Og jeg sa: Så. Og han rettet på kragen min, en helt automatisk bevegelse, hånda var på vei før han visste det, og så sto han der med hånda i lufta og visste ikke hvor han skulle gjøre av den, for det var ikke hans krage lenger, og det var det øyeblikket jeg gikk i stykker på, ikke samtalene, ikke listene, men en hånd i lufta over en krage den ikke lenger hadde ansvar for.

Vi klemte. Lenge. Bilal så demonstrativt ut av vinduet. Og så sa Eirik inn i skulderen min, lavt: Takk for at du ble med ut av trappa den gangen. Og jeg sa: Takk for at du satte deg i rasa. Og det var det. Det var hele gravtalen over oss, to setninger om ei trapp på Sagene, og så gikk han opp til sitt og jeg kjørte av gårde med mitt, og i speilet sto han i porten og løftet handa til brysthøyde og holdt den der. Han hadde lært det av faren min. Det halve tegnet. Resten fikk jeg tenke meg til, og jeg har tenkt meg til resten hver dag siden.

* * *

Leiligheten jeg flyttet til, fant jeg på ei uke, og den lå i tredje etasje uten heis, selvfølgelig, med vindu mot et gårdsrom, og

megleren kalte den kompakt og charmerende, og den var ingen av delene, den var billig og ledig, og det var kvalifikasjonene som telte det året. Jeg bor her ennå. Det visste jeg ikke da, at det var hit jeg flyttet for godt, at dette gårdsrommet var det siste utsynet, men sånn er det med midlertidige løsninger i mitt liv, de har en tendens til å få fast ansettelse.

Yusuf og Bilal bar meg opp på under to timer, det var ikke mye, det som var mitt, når det først ble skilt ut fra vårt. Trettitre år og et halvt varebillass. Jeg sto midt i det da de hadde kjørt, blant kasser jeg selv hadde merket, og min egen skrift så fremmed ut, KJØKKEN, BØKER, DIVERSE, og jeg fant ikke sengetøyet den første kvelden, det lå i en kasse det ikke sto sengetøy på, det sto ingenting på den, den hadde jeg pakket sist og merket aldri, og jeg sov på madrassen under vinterjakka den første natta, i juni, med dunjakke som dyne, og jeg lo litt av det der jeg lå, alene i et nytt gammelt liv, og latteren hørtes rar ut i det tomme rommet, og så var den ferdig, og så lå jeg og hørte på gården. Noen hadde vindu åpent mot gårdsrommet og kranglet lavt. Ei jente lo i en annen oppgang. En sykkel ble låst. Det er lyden av å bo alene i by, lyden av andres liv gjennom murstein, og jeg tenkte: Dette er lydkulissen nå. Lær deg den. Det er den som gjelder framover.

Mora mi ringte søndagen etter, som alltid, og jeg fortalte hvordan flyttinga hadde gått, i praktiske vendinger, vi holdt oss til logistikken en stund, det var trygt der. Og så ble det en pause, og så sa hun: Far din sitter ute på terrassen. Han har sittet der i hele dag. Han sier ikke noe særlig, men jeg vet hva det er. Han er lei seg på dine vegne, og han vet ikke hvor han skal gjøre av det, for han har ikke noe språk for sånt, det har aldri vært pensum for hans årgang. Så nå sitter han og er lei seg mot fjorden. Jeg tenkte du skulle vite det. Det er mange måter å være glad i folk på, og hans måte er å sitte vendt i riktig retning.

Faren min satt på en terrasse jeg hadde bygd og var lei seg mot fjorden fordi mannen min hadde gått fra meg. Det er den setningen som gjør at jeg vet at jeg kommer fra folk. Rare folk, tause folk, folk med regler ingen har skrevet ned. Men folk. Man kan komme fra verre.

* * *

Om sommeren og høsten etterpå, altså det første halvåret alene, har jeg følgende å melde, og jeg melder det usminket, for det fins nok pyntede skilsmissehistorier i verden, folk som fant seg selv og begynte med yoga. Jeg fant ikke meg selv. Jeg fant en Ikea-pose med felles kjøkkenutstyr jeg ikke husket hvem av oss som eide, og jeg ble stående i den nye stua og grine over en hvitløkspresse. Det er sannheten om skilsmisser. Det er ikke de store tingene. Det er hvitløkspressa.

Jeg lærte meg å handle for én, og det tok måneder, jeg sto i butikken og la tilbake den andre pakka med kyllinglår gang på gang, handa gikk av seg selv, åtte år med handlemønster sitter i muskulaturen som sykling. Jeg lagde for store middager og spiste rester i dagevis, og så en kveld i august knakk det over i motsatt grøft, og jeg sto og spiste knekkebrød over kjøkkenbenken til middag, stående, som en hest, og jeg tok meg selv i det og tenkte: Nei. Her går det ei grense. Faren min har spist middag ved bord hver dag i hele sitt liv, gjennom sykdom og uår, og du skal ikke bli en mann som spiser stående. Så jeg satte meg. Jeg dekket på til meg selv, én tallerken, ett glass, og det så ynkelig ut på det bordet, og jeg gjorde det likevel, hver dag, og det er kanskje det jeg er mest stolt av fra det året. Ikke at jeg kom meg videre. Men at jeg satte meg ned. Verdighet er ikke et humør, det er en dekket tallerken. Man møter opp til sitt eget bord.

Jeg kjøpte en kaffekopp. Det høres ikke ut som en hendelse, men det var årets største investering, følelsesmessig regnet. Alle koppene i skapet var våre, det vil si fra vårt, halvparten hadde historie i seg, den fra Lillehammer, de to fra Roma-turen, og jeg drakk av dem hver morgen og fikk historien servert før kaffen. Så en lørdag i september gikk jeg inn på et bruktmarked på Vaterland og fant en kopp, en tung, ærlig en, brun keramikk, sytti tall, laget av noen på et kurs en gang, det sto EK risset i bunnen, og den kostet tjue kroner, og den hadde ingen historie i mitt liv i det hele tatt. Den var min første ting. Alt annet jeg eide var fra før eller fra oss. Koppen var etter. Jeg drikker av den ennå, hver morgen, den har overlevd alt, og hvis noen lurte på hva man skal gi en mann som har mistet sitt, så er det svaret: Ikke trøst. En kopp uten historie. Et sted å begynne.

Mora mi kom på besøk i oktober. Til Oslo. Det hadde skjedd tre ganger på tjue år, hun kommer ikke til byen, byen er ikke hennes banehalvdel, men nå kom hun, alene, med fly og flytog og hele apparatet, og hun hadde med seg, i håndbagasjen, gjennom sikkerhetskontrollen på Flesland, en boks rundstykker. Hjemmebakte. Hun sto i den nye leiligheten min, i tredje etasje uten heis, sytti år og andpusten, med boksen i hendene, og hun så seg rundt, sakte, og jeg så henne se, jeg så henne registrere alt, den ene tallerkenen i oppvaskstativet, den brune koppen, jakka på knaggen, og så sa hun: Her var det jo. Hun lette etter noe. Her var det jo lyst. Det er det peneste som går an å si om den leiligheten, og hun fant det på fire sekunder.

Vi drakk kaffe ved det vesle bordet, og hun fortalte nytt hjemmefra, og så, midt i det, sa hun: Jeg skal si deg en ting om å bo alene, for det kan jeg litt om, jeg bodde alene i to år før jeg traff far din, det er det ingen som husker lenger, men det gjorde jeg, på hybel i byen, og jeg hadde det fint. Folk skal ha det til at alenehet er noe som skal repareres. Det er tull. Alenehet er et rom. Det kan

møbleres. Det kan møbleres stygt eller pent, det er det som er valget, det er hele valget. Du har begynt pent, ser jeg. Fortsett sånn. Og så åpnet hun boksen med rundstykker, og vi spiste dem med brunost, og ingen av oss sa mer om saken, for mer var det ikke å si. Hun hadde fraktet brød gjennom en sikkerhetskontroll for å fortelle meg at alenehet kan møbleres. Det er mora mi. Det får stå som hele portrettet.

Even ringte jevnlig det halvåret, og i november kom han over fjellet, angivelig for en konferanse, det var tynt, konferansen viste seg å vare i tre timer og besøket i tre dager. Vi gikk byen rundt, og han hørte på hele historia, i riktig rekkefølge, han er den eneste som alltid får den i riktig rekkefølge, og til slutt, på en benk ved Akershuskaia, med hver vår pølse, sa han: Kan jeg si en ting du kommer til å bli sur for? Jeg sa at det var derfor han var her. Og Even sa: Du valgte riktig da du lot ham gå. Ikke fordi det var noe galt med dere. Men jeg har kjent deg siden vi var ni, og jeg skal si deg noe du ikke vet om deg selv: Du har alltid trengt mer stillhet enn det går an å be om i et samliv. Alltid. I robåten var det derfor det funka med oss, vi kunne ro en hel dag uten å si tre ord. Eirik er en fest, og du er glad i fest, men du er ikke fest, du er dagen derpå, du er den som rydder og tenker. Det er ikke tristere enn å være fest. Det er bare et annet klokkeslett.

Jeg ble ikke sur. Jeg ble sittende med pølsa og se på fjorden, byfjorden denne gangen, den er også en fjord, tross alt, og tenke at jeg har brukt et halvt liv på å få folk til å fortelle meg hvem jeg er, og de eneste som har truffet, er ei dame med papirlommetørklær og en mann med pølse. Fagfolk og barndomsvenner. Resten er gjetning.

Eirik og jeg møttes én gang på den tida, tilfeldig, på Jernbanetorget i november, han var på vei til ferga og jeg fra jobb, og det var det møtet jeg hadde grudd meg til i et halvt år, og det

varte i fire minutter og var fint. Han så godt ut. Han hadde fått ny lue, en oransje en jeg aldri ville latt ham kjøpe, det kledde ham. Vi sto midt i rushet og utvekslet hovedpunkter, og folk delte seg rundt oss som vann rundt en stein, og til slutt sa han: Du ser bedre ut enn sist. Ikke bra. Men bedre. Og jeg sa: Det er en ærlig attest. Og han lo, og vi klemte, kort denne gangen, riktig lengde for det vi nå var, og så gikk han til ferga si. Jeg ble stående og se etter den oransje lua til den forsvant ned mot sjøen, og det gjorde vondt, og det var til å stå i. Det er sånn man vet at man er på vei ut av noe. Ikke at det slutter å gjøre vondt. Men at det blir til å stå i, og at man etterpå går og tar trikken sin som et alminnelig menneske.

* * *

Jeg skal avslutte med å gjøre opp status, for det er sånn jeg er lært opp: man rydder etter seg, man teller lageret, man leverer bilen med full tank.

Det som ble igjen hos ham: platene, listene, evnen til å huske oss riktig. Vibekes familie, som jeg mistet i skiftet, det er sånt man ikke tenker på i forkant, at man skiller seg fra hele slekter, Bodil sendte meg melding i tre år etterpå, på bursdagen min, og så sluttet det, og det var riktig og det gjorde vondt, sånn riktige ting ofte gjør. Og setningen til faren min fra garasjen, den jeg aldri fikk høre. Den bor hos Eirik. Det er kanskje det fineste med hele historia, at det fins en mann der ute i verden som går rundt med en hemmelighet mellom min far og seg, og at ingen skilsmisse i verden kan dele det boet.

Det som ble med meg: jakka. Lappen. Verktøykassa-kunnskapen om hvordan man er glad i folk uten ord, som jeg hadde med hjemmefra og som han lærte meg å bruke. Og en standard, og det er det siste jeg vil ha sagt, og så er jeg ferdig: Eirik satte en standard. Alle etter ham ble målt mot en mann som satte seg ned i rasa til en

fremmed og begynte å le, og det er urettferdig mot alle etter ham, og sånn får det være. Man skal ha ligget elleve år i bokhylla til noen. Man skal ha noen å bli målt mot. Ellers har man bare vært innom.

Han bor på Nesodden nå. Han tar ferga. Det ble to fostergutter, brødre, de skulle ikke skilles og ingen andre ville ta begge, og Eirik tok begge, selvfølgelig tok han begge. Jeg vet det fordi vi sender hverandre noen ord i ny og ne, på det viset folk gjør når det som var mellom dem er ferdig, men aldri ble ødelagt. I fjor i desember kom det bilde av et kjøkken med to gutter i pysj i full gang med pepperkakedeig, mel over alt, kaos, gummistøvler i gangen bak dem, og under sto det: Huset står aldri stille. Du hadde hata det. Jeg savner deg. God jul.

Begge deler sant samtidig. Det var det han lærte meg, til slutt. Man kommer ingen vei med folk som bare kan én sannhet om gangen. Livet er ikke sånn. Livet er en gul lapp og en full søppelsekk på samme fortau, et halvt tegn med handa, en kald kaffe man holder i begge hender ved et kjøkkenbord mens den man elsker sier at det er over og har rett. Det som ble igjen, ble igjen i oss begge. Boet er aldri ferdig delt. Det er det ingen som sier til folk, så nå har jeg sagt det.

TRETTISEKS

Siste skift

Lageret lå på Berger, rett før Ikea, et grått bygg på størrelse med ei bygd, og jeg jobbet der i seks år, og jeg skal si det som det var: Jeg likte det. Det er visst ikke lov å si om lager. Man skal enten synes synd på folk som jobber på lager eller vente på at de skal komme seg videre, som om et lager er en buss-stopp og ikke et sted. Men jeg likte det. Jeg likte trucken og høyden og systemet, reol AA til reol KK, jeg likte at alt hadde en plass og at plassen sto i en skjerm, og jeg likte folkene, for på lager er det som på sjøen: Det er ingen som spør hva du føler, men alle ser hva du gjør, og du blir målt i det eneste rettfærdige målet som fins, om du tar din del av lasset.

Vi var et fast lite lag på nattskiftet. Geir, femtisju, som hadde vært der siden bygget var nytt og kunne si hvor en vare sto med bind for øynene, og som hatet skjermen av prinsipp og var bedre enn den. Rushana, som kjørte plukktruck som andre kjører slalåm og forsørget tre stykker i to land. Og unggutten, Adrian, tjueto, som egentlig skulle bli noe innen musikk og hadde vært innoim i påvente av det i fire år. Og jeg. Vi drakk kaffe klokka halv tre om natta i et pauserom med lysrør og en kalender fra en dekkleverandør, og det var ikke vakkert, men det var vårt, og samtalene der inne, mellom halv tre og tre, var av de ærligste jeg har vært med i, for om natta i et pauserom er alle filtre stengt for vedlikehold.

Det var Geir som så det først. Det kom noen i dress en tirsdag i oktober, tre stykker, med hjelmer de holdt i handa som høflighet, og de gikk gjennom hallen med en fjerde som pekte, og Geir sto ved

trucken sin og så på dem, lenge, og så sa han: Nå kommer robotene. Vi lo. Han sa: Le, dere. Jeg har vært med på dette før, på trykkeriet på nittitallet. Først kommer dressene og ser. Så kommer det et allmøte med kake. Merk dere kaka. Det er alltid kake når de skal ta levebrødet fra folk, det er visst noe de lærer på kurs, at dårlige nyheter skal serveres med noe søtt, som til unger.

Det tok halvannet år, men Geir fikk rett i alt, inkludert kaka. Marsipan.

* * *

Allmøtet var i kantina klokka to en torsdag, dagskift og nattskift samlet, det skjedde ellers aldri, og det sto en prosjektor der og en mann fra konsernet i altfor ren refleksvest, og på skjermen sto det Fremtidens logistikk, og så et engelsk ord, automation, og under der et norsk, omstilling. Det er et interessant ord, omstilling. Det høres ut som noe man gjør med et piano. Det de mente, var at halvparten av oss skulle bort, og at hallen skulle bygges om for kraner som plukker selv, og at dette var en satsing, det sa han flere ganger, mannen i vesten, en satsing på anlegget, og jeg satt der og tenkte at det var første gang jeg hadde hørt noen si satsing om et rom og mene det, mens de sa opp halvparten av dem som var rommet.

Det gikk i to runder. Første runde tok de med sluttpakker og frivillighet, og da gikk de eldste og de klokeste, det er alltid de som går først frivillig, de som har tall på det og ser hvor det bærer. Geir gikk da. Siste kvelden hans kjørte han en avskjedsrunde gjennom hallen på trucken, sakte, med lyset på, opp og ned annenhver gang, hele anlegget, som en kapteins siste runde på brua, og ingen sa noe over sambandet på hele runden, det var ingen som avtalte det, det bare ble sånn, tjue mann som holdt kjeft i respekt over samband. Så parkerte han, ladde trucken, hengte nøkkelen på tavla og sa: Sånn.

Hold hjulene rene, folkens. Det er alt jeg har lært her på tretti år som er verdt å si høyt. Resten er skjønn, og skjønn kan ikke sies, det må gås.

Halvannet år gikk det mellom rundene, og det halvannet året var sin egen årstid, og den årstida burde hatt navn, for halve landet har levd i den: tida da alle vet at øksa henger der, men ingen vet hvem den treffer. Det gjør noe med et arbeidslag. Vi ble snillere og stillere på samme tid. Folk begynte å si god helg som om de mente noe mer med det. Og alle begynte, i smug, å regne, alle satt i pausene med hver sin usynlige kalkulator: ansiennitet, alder, hva har jeg å gå på, hvem ryker før meg. Det er en stygg regneart, for den har bare naboer som tall, og jeg tok meg selv i den gang på gang, satt og så på Rushana over kaffen og regnet på henne, hun har lengre fartstid, men jeg har flere sertifikater, og så skammet jeg meg, og så regnet jeg videre, for skam har aldri stoppet regning. Det er sånn nedbemanning virker lenge før noen mister noe: Den setter alle til å regne på alle. Konsernet trengte ikke splitte oss. Vi satt i pauserommet og gjorde det gratis.

Ledelsen sendte oss på kurs i den perioden, omstillingskurs, det het Muligheter i endring, og det foregikk i kantina med en innleid mann i for trang skjorte som skrev VEKST på en flippover og spurte oss hva vi så for oss om fem år. Det var samme spørsmålet som hos Unn, bare med dårligere kaffe, og det er visst det spørsmålet dette samfunnet stiller folk i alle livets kriser, hvor ser du deg selv om fem år, og jeg har aldri en eneste gang i mitt liv kunnet svare på det ærlig uten å ødelegge stemninga i rommet. Rushana rakte opp handa og sa: Om fem år ser jeg meg selv her, på jobb, hvis dere ikke har revet den. Det ble veldig stille, og så begynte Adrian å klappe, alene, og mannen i skjorta sa at det var et fint engasjement, og gikk videre. Det er det norske arbeidslivet i ett bilde, spør du meg. Folk som vil bli, og en flippover som vil noe annet.

Andre runde, halvannet år senere, var det ansiennitet og kabal, og jeg havnet på feil side av streken. Trettiseks år, seks års ansiennitet, det holdt ikke mot dem som hadde tolv og femten, og sånn skal det være, det er det eneste rettfærdige systemet som fins når alt annet er urettferdig, og jeg vil ha sagt at jeg aldri var bitter på dem som ble. Jeg var bitter på noe annet, noe det er vanskeligere å finne adressen til. På en skjerm et sted i et konsern i et annet land der hallen vår var en linje i et ark. Man kan ikke være sint på et ark. Man prøver, men det er som å slå i vann.

Oppsigelsen kom rekommandert, digitalt rekommandert, den lå i en app, verden hadde kommet dit nå, at man mister jobben i samme lomme som man har bilder av dem man er glad i. Jeg leste den på balkongen, halvannen kvadratmeter mot gårdsrommet, og det sto beklageligvis og dessverre og vi takker deg for innsatsen, og det var sikkert noen som hadde ment det, en eller annen HR-person hadde sittet og prøvd å få malen til å høres varm ut, og jeg tenkte på Yusuf, som en gang sa: Papirer som begynner med at de takker deg, skal du lese stående. Sittende går det rett i ryggen.

* * *

Siste skiftet mitt var en natt i februar, og jeg skal fortelle om det i detalj, for det fortjener detaljer. Ingen forteller om siste skift. Folk forteller om første arbeidsdag, det er en sjanger, men siste natta på et lager fins det ingen sanger om, og det er feil, for det er en større natt.

Vi var fire på jobb. Rushana hadde med mat, hun hadde laget plov, det luktet fest i pauserommet klokka halv tre, og Adrian hadde med høyttaler og spilte, etter avstemning, Johnny Cash, som er det eneste dagskift og nattskift noensinne har vært enige om. Og så jobbet vi, for det var fullt trykk, det er det som er det absurde,

anlegget gikk for full maskin helt inn i ombygginga, varene sluttet aldri å komme, folk der ute i landet klikket og bestilte og ante ikke at det var siste natta til noen som helst.

Jeg kjørte høytrucken de siste timene. Det var mitt sted, oppe i høyden, reol GG, ti meter over gulvet, alene i kurven med hele hallen under meg, og rundt klokka fire, i den timen da natta er på sitt mest ærlige, sto jeg der oppe og så utover. Lysrørene i taket, annenhver slukket for strømsparing. Gangene med gule striper. Rushana langt der nede i sving med trucken, lyset hennes som en flue i et fjøs. Og jeg husker jeg tenkte: Dette er det siste stedet jeg er nyttig. Jeg visste ikke at jeg tenkte så svart, tanken bare sto der, ferdig tenkt, som varene i reolen. Det skulle vise seg at den fikk rett i tre år og feil etterpå, men det er en annen bok.

Klokka seks kom morgenlyset i portene, og vi stemplet ut, og det var klemming i garderoben, og Rushana gråt uten å gjøre noe nummer av det og ga meg resten av ploven i en isboks jeg aldri leverte tilbake, den står i skapet mitt ennå, og Adrian sa: Vi holder kontakten. Vi gjorde jo ikke det. Man sier det, og så holder ingen kontakten, og det er heller ikke svik, det er bare sånn skift virker: Fellesskapet bor i bygget, i vaktlista, i halv tre-kaffen. Man kan ikke flytte det ut. Det er som sjøvann, det kan ikke has i bøtte.

Jeg kjørte hjem i morgenrushet, mot strømmen, alle andre på vei til noe, og hjemme sto jeg lenge i dusjen og så la jeg meg, og det var da det begynte, det som ble den nye tida: Jeg våknet klokka to på ettermiddagen og hadde ingen steder jeg skulle, og ingen steder jeg skulle neste dag heller, og kroppen var stilt inn på natt og hodet på ingenting, og utenfor vinduet sto gårdsrommet og var seg selv, og jeg lå og hørte på det og tenkte: Nå gjelder det å holde system. Og så holdt jeg ikke system.

* * *

Det er fort gjort å fortelle om året som fulgte, for det er som snø, det ser forskjellig ut, men det er samme været hele veien.

Jeg søkte. Første månedene søkte jeg ordentlig, med tilpassede søknader og grundig lesing om bedriftene, jeg satt ved det vesle bordet og skrev meg selv opp i beste utgave, strukturert, pålitelig, truckførerbevis klasse T4 og T8, og jeg var jo det, alt sammen, det var sant alt jeg skrev. Så gikk det uker, og avslagene kom, eller det som var verre, ingenting kom, søknader forsvant i systemer og ble aldri hørt fra igjen, som folk i myrer i gamle dager. Etter hvert ble søknadene tynnere. Det er det ingen som forteller om arbeidsløshet, hvordan kvaliteten på ens egen søking synker i takt med troen, til man en dag tar seg i å søke jobber man vet man ikke får, på et vis for å få bekreftet det man har begynt å mene om seg selv. Systemet kaller det å være aktiv arbeidssøker. Jeg kalte det å fiske i badekar.

De sendte meg på jobbklubb i mai. Det heter faktisk det, jobbklubb, som om arbeidsløshet var en fritidsaktivitet man kunne dyrke sammen med likesinnede, og vi satt åtte stykker i et møterom på et NAV-kontor to formiddager i uka og lærte å skrive CV av en kursholder som het Måns og var svensk og entusiastisk på en måte det ikke fantes dekning for i rommet. Men jeg skal ikke harselere over jobbklubben, for det var der jeg møtte Gunvor.

Gunvor var sekstien og hadde stått i kassa på en jernvare i tjueåtte år til jernvaren ble til et konsept med selvbetjening. Hun satt ved siden av meg og løste Måns sine oppgaver med samme flate grundighet som hun sikkert hadde talt opp kassa med, og i pausene sto vi ute på gata, hun røykte og jeg holdt henne med selskap, og hun sa ting jeg skrev ned på bussen hjem. Hun sa: Det verste er ikke pengene. Det verste er at ingen lenger blir sur hvis jeg kommer for sent. Man skal ha noen som blir sur. Det er det som er å være med. Og en annen gang, om Måns og mulighetene hans: Han er sikkert snill. Men han snakker om arbeid som om det er noe som fins

overalt, som luft. Det er ikke luft. Det er stoler. Og det er færre stoler enn folk, og så tar de vekk en stol til hver runde, og så spiller vi musikkstollegen og later som alle kan vinne hvis de bare har god nok CV. Jeg har vært på fire kurs. Ingen på noen av dem har sagt ordet stoler.

Jeg har tenkt at Gunvor burde hatt Måns sin jobb, og at det er akkurat derfor hun aldri får den. Vi holdt kontakten en stund, hun og jeg, det vil si vi møttes på jobbklubben til klubben var oppbrukt, det er seks uker, vennskap på NAV har vedtaksperiode som alt annet der i huset. Siste dagen sa hun: Du er for ung til å bli som meg, og jeg er for gammel til å bli som Måns. Vi får klare oss med det. Og så gikk hun til bussen sin, rak i ryggen, med CV-en i en plastmappe, og jeg så etter henne og tenkte at det går folk rundt i dette landet med tjueåtte års oppmøte i kroppen og ingen steder å levere det, og at noen burde føre logg over dem, siden ingen andre gjør det. Det var kanskje da, på det fortauet, at boka om førtiåringen begynte, uten at jeg visste det. Det begynte med ryggen til Gunvor på vei mot bussen.

NAV var ellers NAV. Jeg har skrevet en hel bok der NAV går igjen som vær, så jeg skal ikke bruke mange ord her, bare dette, siden dette er boka der ting begynner: Første gangen jeg satt i det mottaket, trettisju år gammel, med kølapp, og de ropte nummeret mitt, og jeg reiste meg, da tenkte jeg på faren min. Ikke fordi han ville skammet seg. Men fordi jeg satt der og skammet meg og hørte stemmen hans i hodet, fra terrassen, fra garasjen: Man møter opp. Og jeg tenkte: Det er det du gjør nå. Dette er også å møte opp. Det hjalp i cirka fire minutter. Så kom jeg inn til en saksbehandler som var yngre enn dressen sin og som spurte om jeg hadde vurdert å tenke på meg selv som en merkevare. Jeg sa at jeg hadde vurdert det og kommet til at jeg var mer sånn løsvekt. Hun lo ikke. De ler aldri der inne. Det er kanskje det eneste jeg har imot dem.

Pengene ble mindre, og jeg ble god på det. Det er en arv, det også. Mora mi kunne føre husholdning på ingenting og få det til å se ut som nøysomhet var en smakssak og ikke en nødvendighet, og jeg fant fram den arven som jeg hadde funnet fram skrupepensumet på terrassen: Den lå ferdig i hendene. Middager for tjue kroner. Klippekort på det som var billig i frysedisken. Den brune koppen, kaffe hjemme, aldri ute. Man klarer seg. Man klarer seg på måter dette landet har glemt at folk klarer seg på, og jeg skal ikke gjøre det til noe fint, for det er ikke fint, det er trangt og det gnager og det gjør noe med blikket ditt i butikker. Men det går. Det er forskjell på trangt og farlig. Jeg har hatt begge deler i livet, og trangt er til å leve med.

Og så var det stillheten. Den store, nye stillheten i dagene. Det var den som var farligst, ikke økonomien. En mann som har jobbet skift i tjue år har aldri hørt sin egen leilighet klokka elleve en tirsdag formiddag. Den har en lyd. Det er lyden av alle andre steder der det skjer noe, trukket fra. Jeg begynte å snakke høyt med meg selv det året, korte beskjeder, nå tar vi oppvasken, sånn, ja, og jeg hørte det selv og tenkte på han gamle med urna, han som sa vent litt, Målfrid, og jeg skjønte ham bedre nå. Man må ha noen å si sånn, ja til. Om det så er en død kone i en bokhylle eller en oppvaskkum. Språket vil ut. Det finner seg mottakere.

Søndagstelefonene med mora mi fikk en ny sjanger det året, og sjangeren het å lyve med sanne setninger. Jeg sa aldri noe usant, det var systemet mitt, jeg sa: Jo, det går sin gang. Jeg har vært på et kurs. Jeg var på intervju i forrige uke. Alt sant. Jeg bare utelot resten, at kurset var musikkstollegen og intervjuet var femten minutter med en bemanningsmann som aldri ringte tilbake, og mora mi hørte på og lot som hun trodde på redigeringa, og så sa hun hils, og så la vi på, og begge visste at begge visste. Det er en form for høflighet i den familien, det der. Man lar hverandres fasader stå,

sånn man lar naboens gjerde stå selv om det heller. Man vet at eieren vet.

Det holdt til november. I november sprakk det, og det sprakk på pengene, for det er alltid pengene som til slutt ikke lar seg redigere. Hun spurte om jeg kom hjem til jul, og jeg nølte et halvt sekund for lenge, for flybilletter i romjula koster det de koster, og hun hørte nølinga og skjønte hele regnskapet på det halve sekundet, sånn mødre gjør, og det ble stille, og så sa hun, i et toneleie jeg ikke hadde hørt siden jeg var liten og syk: Nå sier jeg en ting, og så sier vi ikke mer om det. Det står en konto med litt på, etter tante Borghild. Den har bare stått der. Far din og jeg har snakket om det, og det er ikke lån, og det er ikke hjelp, det er arv som kommer når den trengs i stedet for når noen dør, og det er den eneste fornuftige måten å arve på, det har jeg alltid ment. Så nå kjøper du den billetten. Og så tar vi pinnekjøttet som vanlig.

Jeg satt ved furubordet med telefonen og klarte ikke si noe på en stund, og hun ventet, hun har aldri hatt det travelt med andres stillhet, og til slutt sa jeg takk, og hun sa: Ikke takk meg. Du bar veska hans opp alle de trappene i alle de årene. Nå bærer vi litt. Det er sånn det skal gå rundt. Jeg vet ikke helt hva hun mente med veska, om det var Eiriks eller en annens eller bare et bilde hun fant i farten, mødre snakker av og til i bilder de ikke selv kan gjøre rede for, men jeg skjønte meninga: Det går rundt. Bæring går rundt i en familie, og den som alltid bare bærer, stjeler noe fra de andre, han stjeler omløpet.

Jula ble som vanlig, og som vanlig var det som reddet den. Pinnekjøtt, konjakk til kaffen, faren min som løftet handa til brysthøyde på tunet. Ingen spurte om jobb. Det var avtalt uten avtale, det også, hele bygda visste jo, Karianne visste før NAV visste, tror jeg, og ingen sa et ord om det annet enn Preben, som møtte meg på butikken lillejulaften og sa: Går det ikke, så går det an

å komme heim, vet du. Det er dårlig med jobber her óg, men det er billigere å ha lite penger her enn i Oslo. Det er faktisk sant, rent samfunnsøkonomisk, og det var også den eneste jobbrådgevinga det året som var verdt noe.

* * *

Adrian, unggutten fra nattsiftet, sendte melding i februar, et år etter siste skift: Spiller på Krøsset lørdag. Gjestelista. Kom. Jeg hadde ikke vært på konsert siden alt raknet, konserter koster, men gjestelista er gratis, og jeg gikk, og det ble en merkelig og viktig kveld.

Bandet hans var sånn passe, det skal sies, det var mye vilje og noe utstyr, men midt i settet spilte han en låt han annonserte fra scenen, han sa: Denne handler om en jobb jeg hadde. Den heter Reol GG. Og så spilte han en låt om lageret. Om natta og lysrørene og halv tre-kaffen, det var refrenget, halv tre, halv tre, ingen vet hvem vi er klokka halv tre, og jeg sto bakerst i et mørkt lokale blant folk på tjuefem og hørte en unge synge om pauserommet mitt, og jeg skal innrømme det her siden jeg har innrømmet det som verre er: Jeg grein. Bak i mørket, med en halvliter til hundre og tjue kroner jeg ikke hadde råd til, over et lysrørrom på Berger som nå var revet og erstattet med kraner.

Etterpå fant han meg, svett og lykkelig, og jeg sa at låta var den beste dokumentasjonen som fantes av det stedet, og Adrian sa: Du var den eneste derfra jeg torde invitere. De andre hadde sagt at det var fint, liksom. Du fører jo logg, du skjønner sånt. Og der, i den setninga fra en tjuefireåring med øl i skjegget, fikk jeg det andre puffet, uten at han visste det, og det andre puffet er alltid det som teller, det første kan man avfeie som tilfeldighet. Folk lager ting av stedene sine. Det er lov. Det er til og med nødvendig. Noen gjør det

med gitar. Jeg hadde en notatbok og et furubord, og på bussen hjem den kvelden skrev jeg to sider, stående, holdt meg i stanga med den ene handa, og det var første gangen jeg tok meg i å glede meg til å komme hjem til skrivinga. Glede meg. Det ordet hadde ligget på lager lenge, det også.

* * *

Og så var det naboen, og dette hører med, for denne boka har lovet å ikke pynte, og de som har lest boka om førtiåringen vet uansett hvor det bar.

Han bodde i oppgangen ved siden av, en rolig kar på min alder med hund og god balkongkultur, vi hadde nikket til hverandre over gårdsrommet i et år, hans balkong lå skrått overfor min, og en fredagskveld i mars kom det en umiskjennelig søtlig eim over til min halvannen kvadratmeter, og jeg må ha snust synlig, for han lo der borte i mørket og sa: Sjenerer det? Og jeg sa nei. Og han sa: Vil du ha?

Jeg hadde røyka før, i London-tida, på nachspiel, det hørte ungdommen til, og så hadde det blitt borte med Eirik og ordentlige liv og fostersamtaler. Nå sto jeg på en balkong, trettisju år, arbeidsløs, og en hyggelig mann rakte en joint over et gelender, og jeg tok den, og jeg skal være helt presis her, for dette er et sted der det er lett å lyve i begge retninger: Det var ikke fortapelse, og det var ikke frigjøring. Det var pause. Det var tjue minutter der den store stillheten i dagene sluttet å være anklagende og bare ble stor, og gårdsrommet ble pent å se på, og hodet, som hadde regnet og regnet i to år, regnet ikke. Det var hele varen. Pause fra regning.

Jeg vet hva pause koster når den blir vane, jeg har skrevet en hel bok innenfra den vanen, og jeg skal ikke sitte her i mellomboka og late som jeg ikke visste hvor døra førte. Jeg visste. Man vet alltid.

Man velger å vite det litt senere, det er hele mekanismen, utsatt viten, det er den samme mekanismen som holdt meg i skapet i femten år og i reglene til Måns i seks uker. Men det får være grense for selvpisking også: Det var vondt der jeg sto, og det fantes noe som gjorde det mindre vondt, og jeg var alene, og han på balkongen var vennlig, og vi ble stående og prate om hunden hans til langt på natt, og det var den lengste samtalen jeg hadde hatt med et menneske ansikt til ansikt på tre uker. Regn på det den som vil. Jeg har sluttet å dømme den mannen på den balkongen, begge to av dem, han som rakte og han som tok imot. De gjorde så godt de kunne med det som var å gjøre med.

* * *

Det var det året fuglene kom, akkurat som Yusuf hadde spådd om broren sin. Jeg sto ved kjøkkenvinduet en formiddag i mars med den brune koppen, og i treet i gårdsrommet, det ene, skranglete treet som ingen visste hva slags var, satt det en fugl og drev på med sitt, og jeg ble stående og se. Ordentlig se. Og jeg tok meg i det, jeg hørte Yusufs stemme, det er visst det som skjer med menn på vår kant av livet, og jeg tenkte: Nei. Ikke ennå. Jeg er ikke der ennå. Og så ble jeg stående likevel, for fuglen ga faen i hva jeg var klar for, den bare var der og var virkelig, og det var mer enn man kunne si om det meste av det som var i hodet mitt den vinteren.

Jeg sier det sånn: Fuglebrettet kom først året etter. Men blikket kom da, i mars, ved det vinduet. Man begynner å se på fugler den dagen ens eget liv står så stille at noe annet får plass til å bevege seg i det. Det kan man lese som forfall eller som åpning. Jeg har landet på at det var begge deler, samtidig, og at det er sånn det meste kommer til folk: forkledd som det motsatte av det det er.

Og så var det bordet, og med bordet begynner den siste delen av denne historia, og av dette bindet, og på et vis av alt jeg siden har gjort.

Mora mi ringte en søndag i september og sa, midt i det vanlige: Ja, og så skal vi skifte ut kjøkkenet. Jeg trodde det var feilsnakk, det kjøkkenet hadde stått siden syttitallet og var like utenkelig å skifte som fjellet bak huset. Men det var alvor, benkeplatene var råtne ved vasken, og søstera hennes hadde en svigersønn i bransjen, og alt skulle ut. Og så kom det, det egentlige ærendet, hun pakket det inn i tre lag praktikk, men jeg hørte hva det var: Og så var det bordet, da. Furubordet. Vi får ikke plass til det med den nye løsningen, det er for stort, og far din vil ikke ha det på låven, han sier bord skal stå i hus. Så han lurte på. Altså, vi lurte på. Om du ville hatt det. Du har jo det vesle bordet, sa du, og det er jo dumt, når det står et ordentlig bord her og ikke har noe sted å gjøre av seg.

Furubordet. Bordet jeg har hakk i etter melketennene mine. Bordet der faren min skjøv en konjakk bortover duken til Eirik. Bordet mora mi holdt seg i kanten av da hun ble servert i eget hus. Alle måltider, alle tauser, hele familien, nedfelt i én møbel med spor etter femti år med albuer.

De kom med det i oktober. De kjørte, faren min kjørte fortsatt da, med henger, seks hundre kilometer med et kjøkkenbord surret i pledd, og jeg sto i gårdsrommet da de svingte inn, og faren min rygget hengeren gjennom porten på første forsøk, selvfølgelig, og så bar vi det opp i tredje etasje, han og jeg, sakte, med pauser i reposene, for hjertet hans skulle ikke ta i lenger, og han kommanderte løftinga som han alltid har kommandert løfting: Din ende først. Vent. Nå. Og bordet kom inn i den vesle stua mi og ble

satt ved vinduet mot gårdsrommet, og det fylte halve rommet, og det var akkurat passe stort.

Mora mi hadde med duk. Selvfølgelig hadde hun det. Og rundstykker. Vi satt rundt furubordet i min leilighet, de tre av oss, og drakk kaffe, og faren min la handflata på bordplata, strøk den en gang fram og tilbake, kjente etter, og sa: Den har blitt tørr. Den trenger olje. Jeg har med. Og så oljet vi bordet sammen etterpå, han og jeg, med filler og linolje han hadde med i en syltetøykrukke, og det er det siste store arbeidet vi gjorde sammen, faren min og jeg, å olje et femti år gammelt bord i en trang stue i Oslo, og ingen av oss visste det da, at det var det siste, og det er like greit at man ikke vet sånt. Da hadde man ikke fått gjort arbeidet skikkelig.

* * *

Skrivinga begynte ved det bordet, og den begynte som alt viktig i mitt liv har begynt: ved et uhell, om natta, uten plan.

Jeg hadde alltid skrevet litt, det vil si notater, lapper, setninger i en bok jeg hadde med i lomma på skift, det hadde jeg gjort i alle år uten å kalle det noe. Geir sa en gang, da han så meg skrive i pauserommet: Fører dulogg, eller? Og jeg sa ja, noe sånt, og det var kanskje det riktigste noen har sagt om det. Logg. Man fører logg for å kunne si etterpå hva som faktisk skjedde, i hvilken rekkefølge, i hvilket vær.

En natt i november det året, jeg fikk ikke sove, kroppen gikk fortsatt nattskift den, satte jeg meg ved furubordet klokka halv tre med den brune koppen, og i stedet for å scrolle satt jeg og så på hakkene i bordplata, og så fant jeg fram de gamle dagbøkene fra jeg var tjuetre, fjorden og skapet og London, og jeg begynte å skrive dem rent. Gjenskriving var der skrijvinga egentlig skjedde. Jeg vet ikke hvorfor det ble fjorden først. Jo, jeg vet det. Det er dit alt går

når det blir stille nok. Jeg gjenskrev fjæra og steinen og Even og robåten, ord jeg hadde skrevet ned den vinteren jeg var tjue og aldri gjort noe med, og jeg skrev i den loggformen jeg kunne, hva som skjedde, i hvilken rekkefølge, i hvilket vær, og da jeg så opp, var klokka halv seks og det var tre timer jeg ikke kunne gjøre rede for. Det hadde ikke skjedd siden Eirik. At tid bare forsvant, uten vederlag, uten at noen tok den fra meg. Jeg hadde gitt den bort frivillig, og fått noe igjen: åtte sider med kløna, ærlig skrift, hvorav to sider var brukbare, og de to sidene var mer mine enn noe jeg hadde eid på år.

Sånn fortsatte det. Natt etter natt, ikke hver natt, men nok netter, satt jeg ved bordet, gjenskrev de gamle dagbøkene til de var ferdige, fjorden, skapet, byen, alt sammen, og da de tok slutt der de tok slutt, ved tjue, skrev jeg videre av meg selv, inn i årene ingen dagbok hadde tatt vare på. Ingen visste om noe av det, og det var derfor det gikk, tror jeg. Alt jeg har fått til i livet har begynt i smug. Det er sånn med oss som har hatt hemmeligheter som grunnmur: Vi kan bare bygge nytt på samme tomta. Det får stå som forklaring på hvorfor det tok førti år og to katastrofer å komme til startstreken, og hvorfor denne boka og de andre ble skrevet om natta, ved et arvet bord, av en mann uten jobb, med kaffe fra en kopp det står EK i bunnen på og ingen vet hvem er.

Even var den første som fikk lese, i romjula, over fjellet, jeg sendte ham bilder av sidene, håndskrift og alt, og han ringte dagen etter og var uvanlig stille i stemmen, og så sa han: Du. Dette er ikke logg. Dette er det de andre driver med, de som står i bokhandlene. Skriv videre. Skriv til det er tomt. Og så sa han, og det er den setningen som står over hele forfatterskapet mitt, om noen skulle lure på hvor det kom fra: Du har alltid trengt mer stillhet enn det går an å be om. Nå har du fått den, gratis, fra et konsern med

refleksvest. Bruk den. Det er den eneste sluttpakka du kommer til å få som er verdt noe.

Skrivevinteren, den andre vinteren uten jobb, fortjener sitt eget avsnitt, for det var den beste og fattigste vinteren i mitt voksne liv, og de to tingene hang sammen på et vis jeg ennå ikke er ferdig med å tenke på.

Jeg hadde fått døgnet til å gå opp i en ny valuta. Dagene var billige: kaffe hjemme, biblioteket til det stengte, én handletur, middag ved bordet, og så, fra elleve om kvelden og utover, det som var dagens egentlige innhold, natta ved furubordet. Jeg kjøpte en brukt laptop av Adrian for åtte hundre kroner, en skranglete sak med klistremerker fra band ingen har hørt om, og satt og skrev inn fra notatbøkene, og det å skrive inn viste seg å være der skrijvinga faktisk skjedde, for i overføringa fra hånd til skjerm måtte hver setning gjennom toll en gang til, og halvparten ble stoppet på grensa og halvparten ble bedre. Jeg lærte meg selv å skrive på den måten, ved gjenskriving, sånn jeg en gang lærte skjøtene ved å legge dem: Ingen kurs, bare mange bord, og se langs hvert bord før man velger side opp. Virket lyver. Setninger lyver også. De lyver alltid litt, og det er skriverens jobb å høre hvilken vei.

Biblioteket på Tøyen ble dagstua mi. Det er det siste rommet i dette landet der man får sitte gratis uten at noen spør hva man skal bli, og det satt flere av oss der, det så jeg etter hvert, faste folk på faste plasser med hver sin form for utenforskap i posene, og bibliotekarene lot oss sitte, det er en yrkesgruppe som burde hatt monument, de vokter det siste gratis innetid har å by på i denne byen og gjør det med lav stemme. Jeg satt ved vinduet mot Sørli plass og skrev om fjorden og skapet og London, og en dag spurte hun bak skranken, hun med brillene i snor, om jeg satt og skrev oppgave. Jeg sa nei, jeg vet ikke helt hva det er. Hun sa: Da er det vel ditt, da. Det er de beste tekstene, de som ikke vet hva de er. Og

så stemplet hun bøkene mine og sa ikke mer om det, men fra da av nikket vi til hverandre som kolleger, og det var vi jo. Alle som sitter stille i et rom og prøver å få noe sant ned på et ark, er kolleger, uansett hva NAV kaller dem.

I mars var det blitt et bunke. Jeg skrev ut alt på biblioteket, to kroner arket, hundreogførtitre ark, det var ukesbudsjettet for mat, og jeg sto ved skriveren og så arkene komme og kjente på en skam og en stolthet som delte broderlig, og så lå bunken på furubordet i tre uker mens jeg gikk rundt den som en katt rundt noe som kanskje lever. Det var Even som til slutt tvang fram neste steg, over telefon, med den samme rå autoriteten som da han fikk meg til å sende tekstmelding til en flyttekunde tolv år før: Du sender den inn. Ikke til ett forlag, til fem. I morgen. Ellers kommer jeg over fjellet og sender den selv, og da legger jeg ved bilde av deg fra russetida.

Jeg sendte til fire store og ett lite. De store har systemer for sånt som meg, autosvar og seks måneders kø og høflige nei med råd om å lese mer samtidsliteratur. Det lille forlaget hadde jeg funnet nederst i et register, og jeg skal være ærlig om utvelgelseskriteriet, det tålte dagens lys knapt da og knapt nå: Jeg valgte dem på navnet. Det sto Furubordet, og jeg satt ved et furubord, og klokka var halv fire om natta, og i den tilstanden ligner sånt på tegn. Man skal ikke velge forlag sånn. Det er som å velge hest på fargen. Men av og til vinner den hesten, og mer skal jeg ikke si om det her, for svaret deres kom først etter at denne bokas tidsrom er ute, og jeg har tenkt å holde meg til reglene jeg har satt: Hver bok får bare vite det den visste da.

Det siste fra den vinteren som skal med, er søndagen i april da mora mi ringte som vanlig, og faren min tok telefonen igjen, andre gangen i historien, og jeg ble stiv i kroppen, for sist var det samlivsbrudd og nå kunne det være hva som helst med hjertet hans, men det var ikke det. Han hadde et ærend. Han sa: Mor di sier du

sitter og skriver om nettene. Jeg sa ja, det stemte. Det ble stille en stund, sånn hans stillheter er, de har innhold, man lærer å vente på lasten. Så sa han: Bordet står i vater, vel? Jeg sa ja, far. Det står i vater. Og faren min sa: Da så. Da er det verktøyet det ikke står på, i hvert fall. Og så la han på, og jeg ble sittende med telefonen i handa og le og grine om hverandre, alene i en stue i tredje etasje, for det var det største han hadde sagt om noe jeg hadde laget siden terrassen. Han hadde godkjent verktøyet. Innholdet fikk stå for min regning, sånt la han seg aldri borti, men verktøyet, bordet, det gikk han god for. Det er arbeidsfolks måte å velsigne kunst på, og jeg vet faktisk ikke om noen bedre.

* * *

Jeg gjør opp status her også, for symmetriens skyld, og fordi gamle lagerfolk teller alltid varene før porten går ned.

Det jeg mistet det året: en jobb, et lag, en halv tre-kaffe, en identitet som mann som klarer seg selv, cirka førti prosent av inntekta og noe søvn jeg aldri har fått tilbake. Det jeg fikk: et bord. En fugl i et tre. Tre timer som forsvant frivillig en natt i november. Og til slutt, langt om lenge, to bøker og en tredje, denne, som du holder i nå, hvem nå du er, og det regnestykket ser ikke ut til å gå opp, og det gjør det heller ikke, hvis man regner i kroner. Man må regne i noe annet. Jeg vet fortsatt ikke helt hva enheten heter. Men jeg vet at faren min kjørte seks hundre kilometer med et bord fordi bord skal stå i hus, og at det bordet nå har hakk etter melketennene mine i den ene enden og kaffering etter den brune koppen i den andre, femti år mellom merkene, samme mann.

Siste natta på lageret sto jeg ti meter over gulvet og tenkte: Dette er det siste stedet jeg er nyttig. Det er den eneste store feilvurderinga jeg har gjort som jeg er takknemlig for. For nytten byttet bare reol.

Den sto en stund på ukurans, sånt skjer med varer og folk, og så kom det en natt en bestilling ingen hadde regnet med, innenfra, og systemet fant varen der den alltid hadde stått: ved et furubord, ved et vindu, i tredje etasje, med utsikt til et gårdsrom og et skranglete tre der det av og til, hvis man står stille lenge nok, setter seg en fugl.

Man møter opp. Om det så bare er til sitt eget bord, klokka halv tre om natta, med kaffe og en notatbok. Man møter opp. Det er hele loggen. Resten er skjønn, og skjønn kan ikke sies. Det må skrives.

Sånt her ordner seg ikke. Men det går an å leve godt likevel.

*«Sånt her ordner seg ikke.
Men det går an å leve godt likevel.»*

Mellom debuten og oppfølgeren ligger sytten år ingen har spurt om. Her er de: fire lange noveller om fire dager livet snudde. En platesamling som raser ned ei trapp på Sagene. Et hjerte som stopper på et halvferdig bjelkelag. Et kjøkkenbord der to menn holder hender rundt en avslutning - og et lager på Berger der siste skift stemples ut.

Om å bygge, miste og møte opp likevel. Og om et furubord som kjørte seks hundre kilometer for at alt dette skulle bli skrevet.

«Vi møttes i en skade.»

- fra «Flyttelasset»

ISBN 978-82-999999-4-2

FURUBORDET FORLAG
TOR ANDREAS MAHLSEN